

ČESKÝ EXPORT

1 2021 A PODNIKÁNÍ

KUBA V BODU ZLOMU

Castro odstoupil z vedení státu, socialistická zem prožívá přelom v historii

VZPOURA PROTI PLASTŮM

Evropa končí s jednorázovými plastovými přístroji, český startup Refork vyvinul unikátní náhradu

ČTENÍ PRO EXPORTÉRY

Příběhy českých vývozců a články o zahraničním obchodu nabízí nový publicistický web Exportmag.cz

Na Světové výstavě v Dubaji

stvoří Češi umělou oázu v poušti

Partneři:

BusinessInfo.cz
Oficiální portál pro podnikání a export

Exportmag.cz

NOVINKY 2021

CZECHTRADE

V CzechTrade neustále pracujeme na vylepšování služeb tak, abychom českým exportérům poskytli maximální podporu při jejich krocích do zahraničí.

SLUŽBY A PROJEKTY

- Market Entry
- Inkubátor na podporu internacionalizace
- Design Centrum CzechTrade
- Online Sourcing Days
- Online B2B Matchmaking

ZAHRANIČNÍ KANCELÁŘE CZECHTRADE VÁM TAKÉ NOVĚ POMOHOU

- Připravit obchodní plán pro vstup na trh nebo investici
- Vyhledat a koordinovat dodavatelské a partnerské sítě – poradenství „ROUTE-TO-MARKET“
- Založit firmu v zahraničí
- Zajistit licence, certifikace, registrace produktů a ochranných známek
- Obstarat průvodní dokumenty a povolení pro logistiku a celní agendu

Přehledný průvodce službami na <https://www.czechtrade.cz/sluzby>

Exportmag.cz je nový web nejen pro vývozce

Rozrůstáme se. Tištěnému časopisu, který právě držíte v ruce, se narodil online sourozenec. Nový webový portál dostal jméno Exportmag.cz. Nabídneme podobná témata, jaká už léta přinášíme v tomto papírovém magazínu. Tedy příběhy úspěšných firem a články o státech, které jsou nejatraktivnějšími cíli pro vývozce. I na počítači či mobilu si tak teď můžete přečíst třeba i tipy o tom, čím se liší obchodní zvyky v mimoevropských kulturách. Vše přitom zdarma a bez reklamních bannerů. Jen čisté informace.

Tištěný magazín bude od nyníška výběrem aktuálních témat, která se na webu čtenářům zalíbila nejvíce. Naši příznivci si ale samozřejmě zároveň dále budou moci ukládat do knihovny i svou sbírku papírových časopisů. Lze si je vzít třeba s sebou do letadla na služební cestu a ještě rychle nastudovat, jak se na obchodní schůzku někde v Indii nebo v Brazílii vhodně obléct nebo kterým citlivým tématům se při konverzaci raději vyhnout.

V tomto čísle otevírá výběr nejzajímavějších článků představení české účasti na Světové výstavě Expo 2020 v Dubaji. Výstava byla kvůli pandemii o rok odložena. Česko se chce nicméně blýsknout unikátně řešeným pavilonem. Technologie, která dokáže ze vzduchu získávat vodu, totiž promění halu i její okolí v kvetoucí oázu. To by mohlo udělat v pouštním státě dojem dvojnásob. Česko připravilo také virtuální prohlídku města budoucnosti.

Zemí, jejíž prazvláštní ekonomiku tentokrát představíme, je Kuba. Z postu vůdce karibského ostrova totiž

v dubnu odstoupil Raúl Castro, což znamená po více než 60 letech vlády revolucionářů historický okamžik. Kubánci doufají v otevření ekonomiky. Vědci v Havaně navíc úspěšně vyvinuli hned dvě vlastní vakcíny proti covidu. Proč statisíce Kubánců chodí kompletně v bílém a jak se stali nejvíce sportujícím národem Ameriky? Naše sonda do jejich svérázné mentality ukáže, po jakém zboží z dovozu Kubánci nejvíce touží.

Z příběhů úspěšných firem dnes vybíráme startup Refork. Ten vyvinul hmotu na bázi dřevní moučky, z níž umí vytvarovat biologicky rozložitelné vidličky nebo nože. Zdánlivě drobné zboží se může už v nejbližších týdnech proměnit v obchodní bombu. Evropská unie totiž od 1. července najíždí na plošný zákaz jednorázových plastových příborů, brček či napichovátek. Přitom jich podle odhadů restaurace či fastfoody ročně potřebují až 300 miliard kusů. A náhrad za plast je zatím poskrovnu. Český startup tak ani nestihá přijímat objednávky, nabírá lidi a v létě chce víc než desetinásobně navýšit výrobu. Zajímavý je i tím, že rozjezd částečně zafinancoval vydáním vlastní kryptoměny.

Až dočtete toto papírové vydání, můžete rovnou pokračovat online. Další příběhy z nekonečného světa byznysu už čekají na webové adrese Exportmag.cz. x

Tomáš Stingl
stingl@mf.cz

OBSAH

MEZINÁRODNÍ OBCHOD

Létající auto a proměna vzduchu ve vodu. Expo v Dubaji oslní svět technologickými divy 4

Hypnotické kyvadlo a karafa pro princeznu. České sklo krize nerozbila 8

STORY

Vzpouza proti plastům. Na špičce je český startup s rozložitelnou vidličkou 12

ROZHOVOR

Exportéři dokázali nemožné. Zvedají vývoz navzdory pandemii 14

MOZAIKA ZE SVĚTA

V Londýně startuje česká hospoda, pivo z ČR zachutnalo i Peruáncům 16

REGION POD LUPOU

Kuba v bodu zlomu. Bez Castra, s vlastní vakcínou a touhou po změně 18

Fidel vychoval nejsportovnější národ světa 22

Překvapivý spojenec Kuby? Kanada 23

Chile zažívá sociální experiment: Jak se píše ústava ve 21. století 24

Východní sousedé EU pozvali investory do dopravy a energetiky 26

SERVIS PRO PODNIKATELE

Kompenzace i záruky pro export. Pomoc podnikatelům nekončí 28

BusinessInfo.cz slaví dvacetiny 30

Česko zavaluje vizuální smog, říká vítězka grafické soutěže 31

BusinessInfo.cz: Firma Duro Design spojila dřevo, kov a emoce 32

KALENDÁŘ

Veletrhy v zahraničí se státní podporou 34

**ČESKÝ
EXPORT**
A PODNIKÁNÍ

CzechTrade

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

REDAKČNÍ RADA
Štěpánka Filipová
Pavel Hubáček
Jan Huk
Marie Košťálová
Zuzana Pluhařová
Zuzana Synková
Lucie Varvařovská
Martin Zíka

ŠÉFREDAKTOR
Tomáš Stingl

GRAFIK:
Petr Malinovský

KOREKTORKA:
Rea Čepelová

Magazín vychází ve spolupráci s agenturou CzechTrade a Ministerstvem průmyslu a obchodu

Samostatně neprodejné
Číslo 1/2021

Veškerá práva vyhrazena. Jakékoli užití části nebo celku, zejména přetisk včetně šíření jakýmkoli způsobem bez výslovného svolení vydavatele, je zapovězeno.

www.exportmag.cz

Foto na titulní straně:
Vstupní brána na Světovou výstavu v Dubaji.

Foto: Shutterstock.com

Foto: Vizualizace Expo 2020

Branami Expo má v ideálním případě projít až 25 milionů návštěvníků.

Létající auto a proměna vzduchu ve vodu. Expo v Dubaji oslní svět technologickými divy

O rok odložená Světová výstava začne 1. října. Česká výprava chce zazářit proměnou pouště v kvetoucí oázu, virtuálním městem budoucnosti či nanohologramy, které se vejdou na lidský vlas. Přijde i elektronický Alfons Mucha a Čapkův robot z R. U. R.

Už teď je jasné, že Světová výstava EXPO 2020 ve Spojených arabských emirátech vstoupí do dějin. V mnoha ohledech je totiž výjimečná. Poprvé v historii muselo být Expo o rok odloženo, důvodem byla pandemie koronaviru. Název výstavy ale zůstal zachován. Je to také poprvé, kdy Světovou výstavu pořádá arabská země.

Přelomem má být ale letošní Expo i z technologického hlediska. Téma zní „Spojování myslí, tvoření budoucnosti“. Výpravy z více než 190 zemí světa mají představit inovace v oblasti mobility či udržitelného rozvoje. Na výstavě by měl například fungovat největší výtah světa s kapacitou až 160 osob. Ve vzduchu se bude prohánět „první létající taxi

světa“. Jde vlastně o obrovský dron s 18 rotory.

Už samotné pořadatelské Emiráty se chtějí před světem blýsknout. Coby jedna z nejbohatších arabských zemí si to mohou dovolit, a navíc prostřednictvím výstavy oslaví 50 let od vzniku svého státu. Jen do loňského roku vložily do příprav přes 18 miliard dolarů. Dubaj postavila u výstaviště novou stanici metra a samotný výstavní areál na ploše přes 430 hektarů odráží to, co si svět s Dubají spojuje především – je plný futuristické architektury. Vyrostly na něm více než tři desítky velkolepých národních pavilonů. Třeba průchod tím švédským bude vzbuzovat iluzi návštěvy severského lesa. Brazílie nabídne mimo jiné procházku umělým vodopádem.

ČEŠI STVOŘÍ UMĚLOU OÁZU V POUŠTI

I přes velkou konkurenci by ale mohla k největším událostem výstavy patřit česká výprava. Jejím středobodem bude pavilon, jehož pojetí by právě v pouštní zemi mohlo vyvolat žádaný ohlas. Pomocí unikátní technologie S. A. W. E. R. se v něm bude získávat ze vzduchu voda, která zalévá pavilon i okolí, a promění ji doslova v oázu uprostřed pouště. A jak se v Emirátech říká, ti nejúspěšnější lidé tu demonstrují své bohatství nikoli auty nebo zlatem, ale právě vytvořením svěží zahrady. „Technologii, která dokáže denně získat ze vzduchu až přes 500 litrů vody, sestavili vědci Univerzitního centra energeticky efektivních budov ČVUT už na pod-

NA ÚČASTI SE PODÍLÍ STO ČESKÝCH FIREM A INSTITUCÍ

Česko pojalo výpravu na Expo velkoryse. Poté, co byla akce o rok odložena, přidalo k původnímu rozpočtu ještě dalších 25 milionů korun. Celkové náklady se tak přiblížily zhruba 290 milionům. Z toho necelých 70 milionů korun jsou ale úspory ze Světové výstavy v Miláně v roce 2015. Organizační tým čítá devět lidí, v době výstavy přibude 15 hostesek a stavebů a tři produkční pracovníci. Důležité je, že se na výpravě podílí téměř stovka českých podniků a vědeckých institucí. „Někteří vystavovatelé sice kvůli dopadům protipandemických opatření na jejich hospodaření na účast v prvních měsících tohoto roku rezignovali, podařilo se nám je ale rychle nahradit plnohodnotnými nástupci,“ uvádí šéf české výpravy Jiří F. Potužník. Mezi partnerskými firmami jsou například společnosti Lasvit, Tonak, Rako, Halla, Rolsit, Česká mincovna, Pražská Čokoláda, UGO! Media nebo Pavelka-kontejnery. x

zima a v provizorních podmínkách ji i otestovali,“ říká generální komisař české výpravy Jiří F. Potužník. Energetika budou systém dodávat fotovoltaické články umístěné na střeše pavilonu. Pozemek pavilonu a jeho přilehlá zahrada mají plochu 2,2 tisíce metrů a leží u jedné z hlavních vstupních bran výstaviště.

V centru stavby bude stát Srdce pavilonu – kašna, do níž bude stékat z organických kapilár voda. Do prvního patra budou návštěvníci vstupovat kolem monumentální instalace nazvané Zlatý déšť. Sklářská společnost Lasvit ji vyrobila ze skla a kovových vláken. Je složena z desítek jednotlivých zlatavých proudů a uvnitř každého z nich jsou umístěny skleněné kapky, které budou pomocí dynamického nasvícení pulzovat v prostoru.

AUTO NA LIDSKÉM VLASU A „SEDMNÁCTIKILOMETROVÁ“ PLASTIKA

Mezi exponáty, které Česko na výstavě představí, bude hned několik světových rekordmanů. „Za nejviditelnější exponát lze bezesporu považovat sochu z ocelových kapilár, která stíní zahradu a pavilon, a jež prorůstá celým interiérem – se sedmnácti kilometry a osmi tunami materiálu je patrně největší ručně vytvořenou plastikou z nerezové oceli na světě,“ říká Potužník. Autorem plastiky je umělec Jan Dostál.

V několika dubajských mrakodrapech jsou k vidění špičkové umělecké instalace z českého skla a tahle tradiční česká vizitka nebude chybět ani na samotném Expu. A to hned v podobě dalšího unikátu. Jde o dílo z olovnatého křišťálu nazvané Venuše, jehož autorem je umělec Vlastimil Beránek. Je to největší leštěná plastika z odlévaného skla na světě. „Váží 243 kilogramů a její průměr je 88 centimetrů,“ uvedl Marek Landa, ředitel šluknovské společnosti Crystal Caviar, která plastiku vyrobila. Od prvního námětu až po dokončení díla uplynul rok a půl.

Firma Crystal Caviar je společně s Lázněmi Darkov podepsána i pod dalším zajímavým skleněným exponátem pojmenovaným Darkov Waves. Jde o vodní sloupky s bronzovými manžetami, na nichž rostou krystaly léčebné solanky. Sochy jsou na sůl už zvyklé, protože byly vystaveny na mořském dně.

Další český rekord bude mít naopak adjektivum „nejmenší“.

EXPO 2020 V ČÍSLECH

Datum konání	1. října 2021 – 31. března 2022
Počet vystavujících zemí	192
Velikost výstavního areálu	438 hektarů
Předpokládaný počet návštěvníků	25 milionů
Náklady na českou výpravu	290 milionů korun

Zdroj: EXPO 2020 Dubai

„Nanohologramy společnosti IQ Structures jsou modelované s přesností pouhých pěti nanometrů. Pro představu: takto vyrobený a velmi přesný model auta můžete zaparkovat i na lidském vlasu,“ říká Jiří F. Potužník. „Nejde ale jen o velikosti exponátů – jde nám i o inovativní technologie a originální design, které reprezentují. To je původní smysl výstavy,“ zdůrazňuje.

AUTOMAT ZJISTÍ, JAK KVĚTINY REAGUJÍ NA ŠOKY ČI HUDBU

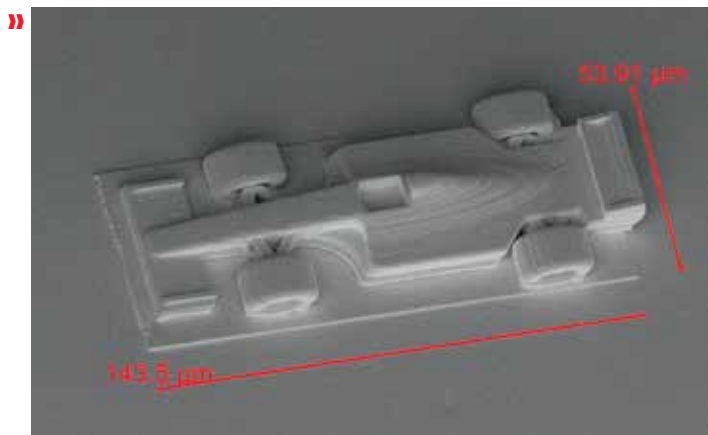
Vedle stálých instalací bude v českém areálu i rotační expozice, v níž se budou střídát různé exponáty. Třeba interaktivní stěna 3D tiskáren od společnosti Průša Research, na níž budou návštěvníci v reálném čase vytvářet trojrozměrné skládačky. Tři dimenze má ve jméně také robotické rameno 3D Arm, které využívá pro 3D tisk písek a degradovatelný bioplast z odpadních tuků. Na tohoto robota naváže automatizovaná linka We Speak Plantish od společnosti PSI. Ta dokáže přečíst, jak rostliny reagují na různé podmínky a třeba na hudbu. Na základě zjištěných dat navrhne systém vhodnou péči o květiny. »

Národní pavilon ČR připomínající rozkvetlou zahradu se ponese v duchu mota České jaro.

Arabskou vášeň pro luxusní české sklo přizívá instalace Zlatý déšť od společnosti Lasvit.

Nanohologramy z díly firmy IQ Structures jsou pod rozlišovací schopností lidského oka.

Dílo slavného secesního malíře Alfonse Muchy představí multimediální show.

Foto: Vizualizace Expo 2020

NÁVŠTĚVNÍK SPATŘÍ MĚSTO BUDOUCNOSTI

Vedle hmotných instalací by mohla pozornost upoutat i videoprojekce s motem City For The Future v jedné z rotačních expozic českého pavilonu. „Připravujeme audiovizuální prohlídku a vizi města budoucnosti, v němž fungují technologie českých inovátorů,“ říká Miroslav Scheiner, manažer speciálních projektů Ministerstva průmyslu a obchodu. „Nedržíme se přitom jen často skloňovaného konceptu smart cities, jdeme daleko za něj. Město chápeme jako širší ekosystém, na který jsou napojeny oblasti jako ekologie, produkce potravin, energetika nebo logistika. Všechna tato témata pokryjeme v rámci jednoduché příběhové linky, která ukáže běžný den běžného člověka – jeho domácnost, pohyb městem, kancelář, nakupování nebo trávení volného času. Tento příběh však bude

odhalovat české technologie v pozadí a způsob, jakým člověku zlepšují život, aniž si toho třeba je vědom.“

ČEŠI PLÁNUJÍ PŘEDSTAVIT CHYTRÉ VČELÍ ÚLY NEBO VODÍKOVÉ TRAMVAJE

V příběhu by se tak měly objevit třeba vodíkové tramvaje Škody Transportation, dronová zásilková služba Packety, chytrá udržitelná energetika od Nano Energies nebo zelené budovy společnosti Liko-s. Mezi futuristické nápady ale patří třeba také moduly pro vertikální farmaření od Green-Tech nebo včelaření na střechách budov s chytrými úly od firmy Forsage. Celkem se v projekci představí nápady téměř čtyřicetky českých podniků.

Videoprojekce má dát divákovi odpočinout. „Vycházíme z toho, že typický návštěvník Expa je laik, který ve výstavním areálu nachodí kilometry pod dubajským sluncem a přijde už zahlcený informacemi z ostatních pavilonů. Chceme mu tedy dopřát příjemný odpočinek a přenést ho na pár minut o deset či dvacet let do budoucnosti z pohodlí sedacího pytle,“ dodává Miroslav Scheiner.

Výhodou je i to, že není třeba na tuto část české expozice stěhovat žádné fyzické exponáty. „Při velkých akcích v minulosti, jako byly EXPO 2017 v Astaně, olympijské hry nebo české oficiální účasti na veletrzích, jsme řešili různé výzvy. Jejich výčet od zadrženého kontejneru až po zavěšování malého letadla ze stropu haly by vydal na knihu. I proto jsme se rozhodli posunout od jednorázové expozice závislé na logistice a spotřebě materiálů k prezentaci, jejíž hlavní

část přivezeme do Dubaje v kapse na USB a jejíž využití výstavou neskončí, ale začne. Video dáme k dispozici všem našim vystavovatelům a sami ho plánujeme využívat opakovaně při dalších akcích po celém světě. Proto hovoříme o City For The Future jako o roadshow. Paralelně s Expem už pod hlavičkou City For The Future vzniká akce v Budapešti, která proběhne letos v září,“ vysvětluje Scheiner.

NÁRODNÍ DEN ZAVRŠÍ SHOW O ALFONSI MUCHOVI

Českému národnímu dni byl na Expu ne náhodou přisouzen název České jaro. Případně totiž přesně na první jarní den příštího roku, tedy na 21. března roku 2022. Bude tak jednou z událostí, která bude celou Světovou výstavu na konci završovat. Téma navíc koresponduje s pojetím národního pavilonu, který má evokovat svěží kvetoucí zahradu.

Do českého pavilonu bude návštěvníky z celého areálu výstaviště lákat mimo jiné sedmimetrová loutka českého lva a pouliční divadelníci včetně nejlepších evropských chůďařů. „Národní den nechceme pojmout stylem pouhého vystoupení uměleckých souborů nebo vystavením českých uměleckých děl. Jaro je o životě a jeho rozkvětu, proto je pro nás důležité, aby pavilon a jeho okolí bylo plné života a návštěvníci se do něj mohli aktivně zapojit,“ vysvětluje Jakub Vedral, kreativní ředitel společnosti ArtProm, která se na programu českého dne spolupodílí.

Vyvrcholením programu bude multimediální show s názvem iMUCHA,

Lopatu šéfovi české výpravy Indové nedovolili

Spojené arabské emiráty jako islámská země s početnou komunitou přistěhovalců z indického subkontinentu znamenají dost specifické kulturní prostředí. Zakusil to několikrát osobně i generální komisař české výpravy Jiří F. Potužník. Například když se u něj projevil typický český zvyk poradit si s ledajakou prací sám. „Na stavbě pavilonu, na níž pracují především pákistánští a indiští dělníci, platí kastovní pravidla. Takže když generální komisař sám vzal lopatu, aby vyrovnal terén zahrady, příběhlo několik vyděšených dělníků a s omluvou mu ji vyrvalo z rukou,“ vypráví Potužník. „A jiné jsou i významy některých slov. Například při jednáních o termínech mnohokrát zaznělo, že zítra přece neznamená do čtyřia dvaceti hodin... ale prostě někdy v budoucnu.“ ✖

kerou na motivy života a díla slavného secesního malíře Alfonse Muchy připravil hudebník Michal Dvořák. Koncertní příběh využívá novou formu prostorové animace a navazuje na úspěšný projekt Vivaldianno Reloaded, s nímž tvůrci procestovali přes 40 světových metropolí. „Současný příběh, technologicky nejvyspělejší projekce, moderní hudba, tanec, akrobacie nebo dechberoucí stage design, to všechno vypráví příběh o životní cestě slavného výtvarníka očima mladého kreslíře komiksů. Představíme jeho oživlé obrazy a plakáty, jak jste je ještě nemohli vidět,“ říká Michal Dvořák.

Krise kontejnerové dopravy nebo protiruské sankce. O tom, co hýbe mezinárodním obchodem, se dočtete na EXPORTMAG.CZ

SENZACÍ JE PĚTIMETROVÁ SOCHA DAVIDA Z 3D TISKÁRNY

Z více než tři desítek dalších národních pavilonů by ten největší měla mít k dispozici čínská výprava. Expo-nátem, který ještě před otevřením výstavy vzbudil obrovskou pozornost, se ale už stačili pochlubit Italové. Pro svůj pavilon zvolili příznačné téma „Krása spojuje lidi“. A ve středu pavilonu umístili sochu, která je považo-

Technologii, která dokáže denně získat ze vzduchu až přes 500 litrů vody, sestavili vědci z ČVUT.

vána právě za etalon lidské krásy – slavného Michelangelova Davida. Zatímco originál vytesal geniální sochař a malíř v 16. století ve Florencii do mramoru, moderní věrohodné pětimetrové dvojce vytiskli Italové na jedné z největších 3D tiskáren světa. Tvůrci museli nejdříve originál precizně nasnímat a vytvořit 3D model v detailním rozlišení. Samotný tisk pak trval 40 hodin. Následně ještě tvůrci Davidovo dvojce ručně dotvářeli.

IZRAELSKÝ PAVILON MÁ BÝT „BEZ ZDÍ, BEZ HRANIC“

Historickým momentem bude EXPO 2020 kvůli dříve nemyslitelné věci. Arabští pořadatelé na výstavu oficiálně pozvali izraelskou výpravu. Uprostřed areálu dokonce roste na ploše 1500 metrů čtverečních izraelský pavilon. Záměrně je navržen jako otevřená konstrukce „bez zdí, bez hranic“. To má symbolizovat otevřený postoj Izraele ke světu – mezi

Foto: Vizualizace Expo 2020

Během Národního dne ČR budou do českého pavilonu hosty lákat mimo jiné umělci na chůdách.

řádky má tedy demonstrovat zejména vstřícný postoj vůči arabským zemím.

Účast izraelské výpravy by byla ještě nedávno naprosto vyloučena, protože vztahy s arabskými zeměmi byly po opakovaných ozbrojených konfliktech v uplynulém půlstoletí nepřátelské. Právě Expo ale využily Spojené arabské emiráty, které patří k nejprogressivnějším státům regionu, aby pozváním Izraele vyslaly vstřícné gesto.

Načasování nebylo náhodné. „Izrael přijal pozvání v roce 2019, ještě před podepsáním dohody o normalizaci vztahů s Emiráty v rámci smlouvy Abraham Accords,“ připomíná izraelský list The Jerusalem Post. Zmíněnou dohodu pak obě země úspěšně podepsaly v září 2020. Na hospodářské úrovni tyto státy spojuje zejména silné zaměření na inovace a moderní technologie, které si předvedou právě na Expo. Díky nově uzavřené dohodě se nastartoval

vzájemný obchod, který hned za prvních pět měsíců po podpisu smlouvy dosáhl objemu 270 milionů dolarů.

S KORONAVIREM SI EMIRÁTY PORADILY DOBRĚ

Návštěvnosti výstavy by mohlo prospět to, že se koná právě v Dubaji, která se stala v posledních letech nejčastější přestupní stanicí pro osobní dopravu mezi Asií, Evropou a Afrikou. Otazník ale samozřejmě visí nad návštěvností kvůli pandemii koronaviru. Odložení akce o rok organizátorům překopalo plány. Doufají ale, že díky vakcinaci a globálnímu ústupu nákazy by stále mohlo během šesti měsíců projít branami výstaviště přes 25 milionů návštěvníků.

V samotném areálu jsou samozřejmě připravena nejružnější hygienická opatření, poměrně bezpečnou zemí z hlediska koronaviru jsou ale celé Emiráty jako takové. Patřily k nejrychleji očkujícím státům světa a udržovaly přísná opatření po dobu celé pandemie. Naopak zdrojem rizika mohou být miliony dělníků, kteří jezdí do Emiratů za prací z nyní virem těžce zasaženého indického subkontinentu.

Jedno je jisté. Další odložení si už Expo po všech investicích nemůže dovolit. Symbolicky tak na globální scéně znovu zvedne vlajku výstav a veletrhů. Tedy oboru, který patří k pandemií nejhůře zdevastovaným odvětvím. Expo otestuje, nakolik má i v době všeobecného přesunu do online prostředí klasická velkolepá výstava ještě pořád svou nezastupitelnou roli. **x**

Tomáš Stingl

PŘIJDE I ČAPKOVSKÝ ROBOT Z R. U. R

Poměrně netradiční pohádkovou postavou přispělo Česko do knižního sborníku pohádek, kterou letos v lednu vydali jako doprovodnou aktivitu organizátoři Expa. Zároveň jde i o určitou oslavu výročí sta let od jevištní premiéry slavné divadelní hry Karla Čapka R. U. R., z níž do mezinárodní slovní zásoby přibýlo slovo „robot“. Právě roboti Radius a jeho kamarádka Helena jsou hrdiny příběhu inspirovaného Čapkovým dramatem. „Příběh odlidštěné civilizace a polidštěných robotů mi přijde i po sto letech aktuální a souzní s duchem Světových výstav, které by se měly zaměřovat především na vědecké a průmyslové inovace. Naše expozice sci-fi je,“ říká Jiří František Potužník.

Ilustrace vytvořila gymnaziální studentka Klára Vodenková, která ve výběrové soutěži zvítězila s akvarelovými obrazy robota s jasně planoucíma očima. „Nechala jsem se inspirovat humanoidním, tedy člověku podobným strojem, kterému ale bylo potřeba dodat trochu dětské naivity a záhadnosti. Akvarel je pro tento futuristický motiv ideální,“ vysvětluje volbu tvůrčí techniky Klára Vodenková. Na výstavě by se měla postava čapkovského robota dostavit také prostřednictvím pantomimického představení slavného českého mima Radima Vizváryho. **x**

Hypnotické kyvadlo a karafa pro princeznu. České sklo krize nerozbila

Pro tuzemské skláře by mohla být globální pandemie pohromou. Ale není. Firmy hlásí nové prestižní zakázky od rumunské královské rodiny, arabských šejků nebo prezidenta Turkmenistánu.

výrazně polepšili i platově, když průměrná měsíční mzda v oboru vzrostla za pouhých pět let o víc než třicet procent na 33 879 korun v roce 2019.

ODBYT KLESL, ENERGIE A SUROVINY ZDRAŽILY

Pak ale přišel koronavirus. A s ním rána pro turistický průmysl, který znamená pro skláře důležité odbytiště. Zavřené hotely ruší investice, turisté sedí doma, obchody jsou zavřené. „Je potřeba rozlišit výrobky průmyslově vyráběné a uměleckou či kusovou výrobu. Ta je s ohledem na návaznost na turistický ruch zasažena více. Výrobci bižuterie a vánočních ozdob byli zasaženi výrazně s ohledem na vývoj pandemie v Americe a Asii,“ uvádí Marek Novák. „Situaci v odvětví ovlivňuje i současný nárůst cen vstupních surovin, energií a dopravních nákladů. Vliv má i stále přísnější evropská ekologická legislativa, která zhoršuje konkurenceschopnost výrobců v Evropské unii ve srovnání s firmami z ostatních regionů světa, například s dotoványými výrobky z Číny nebo Turecka,“ upozorňuje Novák.

KRÁL CHCE STEJNÉ SKLENICE, Z NICHŽ PIL SULTÁN

Ve světě je ale po mistrovském sklu z rukou synů a dcer Jakuba skláře poptávka, ať je krize, nebo není. Potvrzují to třeba nové zakázky karlovarského sklárny Moser. Prestižní sadu Royal s královským erbem si do paláce v Bukurešti objednala rumunská královská rodina. Jde o novoempírovou kolekci s více než stoletou tradicí. Rumunská královská rodina tak bude pít z obdobné křišťálové sady, z níž dříve pil i norský král Haakon VII., turecký sultán Abdulhamid, maharádža z Barody či manželka anglického krále Eduarda VII.

Další exkluzivní sklo Moser putuje z Karlových Varů do Turkmenistánu, a to rovnou do prezidentské kanceláře. Tam míří 336 kusů skleniček a sedm džbánů ze sady s názvem Copenhagen, jíž je ve světě vybaveno

Foto: Shutterstock.com

Ikdyby se blížil konec světa, na dvě jistoty se český export může vždycky spolehnout. Na odbyt českého piva a skla. A zatímco pivovary se mohou, když je nejhůř, odjakživa opřít o podporu domácích českých pivařů, sklářský průmysl je životně závislý právě na vývozu. „Výrobci užitkového skla a porcelánu exportují až 95 procent své produkce,“ potvrzuje Marek Novák, tajemník Asociace sklářského a keramického průmyslu ČR.

Na 140 tuzemských firem v oboru zaměstnává zhruba 24 tisíc lidí (jde o podniky nad 50 zaměstnanců, k tomu nutno připočíst řádově tisícovky lidí v malých rodinných firmách). Pro porovnání toho, jakou sklářskou velmocí Česko stále zůstává, lze uvést, že v celé Evropské unii je počet pracovníků v tomto odvětví odhadován jen na 200 tisíc.

Z tuzemských skláren jde přes 90 procent výrobků na export.

Poslední roky před příchodem pandemie se přitom dal v Česku obor charakterizovat jedním slovem: stabilita. Divoká 90. léta s krachy firem byla zapomenuta. Skláři dokázali zkombinovat tradiční řemeslo s moderním designem a také těžit z boomu turismu i autoprávního. Tržby se zvolna vyšplhaly nad hranici 50 miliard korun ročně. Skláři si

ČESKÝ SKLÁŘSKÝ A KERAMICKÝ PRŮMYSL V ČÍSLECH

Sklo a skleněné výrobky	108 firem
Keramika a porcelán	33 firem
Počet pracovníků	24 tisíc
Tržby za prodej výrobků a služeb	50 miliard korun
Z toho přímý vývoz	48 miliard korun
Podíl exportu mříčícího do EU	75 procent

Zdroj: ČSÚ, ASKP ČR, údaje za rok 2019 pro podniky nad 50 zaměstnanců

Foto: Lasvit

také mnoho českých ambasad. Dále k rukám prezidenta Turkmenistánu míří sedm sad sklenic na whisky s rytinami prezidentských koní.

„Máme velkou radost z těchto nových zakázek, obzvláště v kontextu aktuální pandemie a zpomalení mezinárodního obchodu. Moser díky nim bude i nadále reprezentovat českou sklářskou tradici v zahraničí a rozšíří řadu královských a prezidentských slavnostních tabulí, které zdobí již více než 160 let,“ připomněl Pavel Krajčík, obchodní ředitel Moseru.

OBŘÍ KYVADLO KRESLÍ OBRAZY DO PÍSKU

Mistrovským dílem, které spojilo českou sklářskou tradici, luxusní design a moderní technologii, se nedávno

Kyvadlo je ovládáno třemi motory a díky speciálnímu softwaru dokáže do písku nakreslit precizně například tváře lidí.

pochlubila společnost Lasvit. Ta představila obdivuhodnou instalaci Art Therapy v nemocnici v Abú Dhabí. Jde o obrovské, 16 metrů dlouhé skleněné kyvadlo, které visí nad písečným kruhem o ploše 50 metrů čtverečních.

kreslí třeba portrét muže nebo arabské znaky. Tvorba jednoho obrazu zabere až hodinu. Pak přístroj písek shrábne a začne další kresba. Pozorování pomalého, téměř hypnotického procesu má být součástí terapie pro

Kyvadlo se neustále pomalu pohybuje, protože ho pohání tři skryté motory, a do písku přitom kreslí třeba portrét muže nebo arabské znaky.

Skláři si za pouhých pět let polepšili na platech v průměru o víc než 30 procent, stojí za tím ale hlavně růst mezd ve výrobě plochého skla.

Instalace se skládá z 300 křišťálových trubek a celkem váží 620 kilogramů. Dílo ovšem neimponuje jen krásou a velikostí, ale hlavně technickou funkcí. Kyvadlo se totiž neustále pomalu pohybuje, protože ho pohání tři skryté motory, a do písku přitom

pacienty nemocnice. „To kyvadlo je pro mě symbolem pulsujícího života a plynutí času. Je to současně věc s hypnotickým a snad i léčebným účinkem,“ říká spoluautorka projektu Wanda Valihrachová.

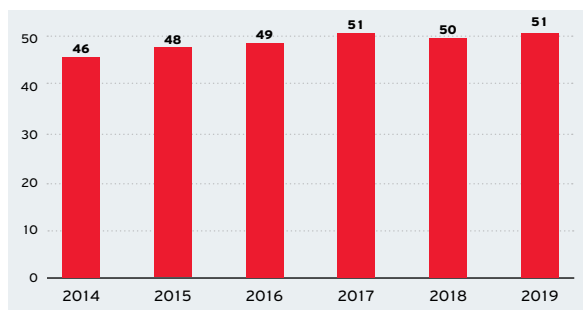
Poblíž kyvadla je panel, kde může zájemce nakreslit návrh kresby. „Jde o dotykový panel ve zdi, který je instalován v atriu nemocnice blízko samotné skulptury,“ uvádí projektová manažerka Lasvitu Tereza Medřická. Na softwaru pro ovládání kyvadla a tvorbu obrazů spolupracoval Lasvit s libereckou společností VÚTS. I všechny skleněné díly byly vyrobeny v České republice.

Lasvit díky spojení tradiční řemeslné zručnosti s inovativním designem názorně symbolizuje proměnu českého sklářství jako takového. Firma, která sídlí v Mekce oboru – v Novém Boru pod Lužickými horami – už vyrobila pro hotely, soukromé rezidence a další prostory v mnoha zemích světa na dva tisíce luxusních světelných instalací. Její designér Maxim Velčovský loni získal ocenění nejlepší kreativní ředitel roku, které uděluje prestižní magazín Interior Design Magazine. »

Foto: Shutterstock.com

TRŽBY ČESKÉHO VÝROBCE SKLA A KERAMIKY (v miliardách korun)

Zdroj: Výroční zpráva ASKP ČR

SVÍTIDLA SI TEĎ MŮŽE ZÁJEMCE PROHLÉDNOUT VE VIRTUÁLNÍ REALITĚ

S moderními technologiemi naložila kreativně také další přední sklářská značka Preciosa. Ta patří k největším českým podnikům v oboru, zaměstnává na čtyři tisíce lidí. Vedle svítidel a světelných instalací vyrábí například křišťálové zátky na víno.

Kvůli pandemii firma narázela na problém s tím, že zákazníci nemohli přijet do České republiky, aby si osobně svítidla nebo křišťálové instalace prohlédli. Proto přišla Preciosa s novou formou nabídky. „Máme technologii, která dokáže vytvořit 3D sken svítidla. Člověk si tak dokonce může svítidlo prohlédnout ze všech různých úhlů pohledu, ze všech různých prostorů,“ uvedl v rozhovoru pro webový pořad Exportní zrcadlo Michal Dvořák, ředitel Preciosy Lighting pro Evropu a severozápadní Afriku. „Další variantou bylo, že jsme chtěli prezentovat velice unikátní návrh designu, potřebovali jsme to efektně odprezentovat klientovi. Připravili jsme vlastně virtuální realitu. Zákazník si nasadil 3D brýle, procházel virtuálním prostorem, kde měl možnost navnímat, jak ta naše instalace bude vypadat, jak bude veliká, jaké jsou tam detaily,“ vysvětluje Dvořák. Ten uvádí, že má firma v době pandemie více poptávek po dekorativních svítidlech do luxusních domů.

MÉNĚ SKLA PRO HOTELY, VÍC PRO REZIDENCE

Že pandemie přinesla pro české firmy výzvu, to potvrzuje také Dominik Cienciala z přední sklářské společnosti Sans Souci. „Je zde množství firem, které bohužel musejí propouštět kmenové zaměstnance, stahují své

VIDEO:
Jak nabídnout světelnou instalaci ve virtuální realitě vysvětluje Michal Dvořák ze společnosti Preciosa.

Nápojový set Copenhagen, který poputuje do Turkmenistánu, vlastní také mnoho českých velvyslanectví ve světě.

Turkmenistán si objednal od Moseru také designové sklenky na whisky s vyobrazením prezidentových koní.

obchodní týmy ze zahraničí,“ uvedl v pořadu Exportní zrcadlo portálu BusinessInfo.

Právě Sans Souci ale patří k firmám, které na krizi zareagovaly proaktivně. „Pro nás je spíš příležitostí k posílení pozic na trhu a zefektivnění ať už výrobních, nebo obchodních metod. Tím, že máme týmy po celém světě,

jsme dostali velmi brzkou indikaci, že koronavirus není jen tak nějaká chřipka, ale že může zasáhnout fungování celého světa. Máme nové digitální katalogy a celkově jsme zvýšili aktivitu na sociálních sítích,“ říká.

Cienciala konstatuje, že se proměnila poptávka. „Dříve jsme se hodně zaměřovali na hotelové projekty, kvůli pandemii ale vzrostl počet rezidenčních projektů,“ vysvětluje. Jím vedená londýnská pobočka české značky nakonec díky aktivnímu přístupu dokázala i v krizovém loňském roce dokonce zvednout obrát o zhruba 30 procent.

NÁVRAT K REKORDŮM NEJDŘÍV ZA PĚT LET

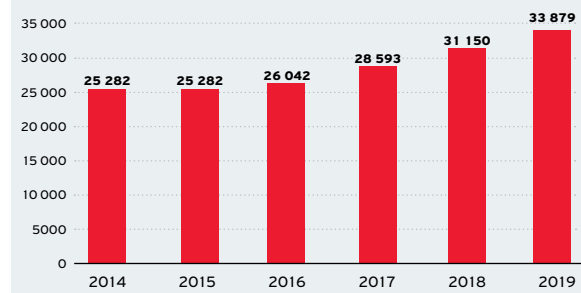
Jakkoli na sebe nejvíc pozornosti poutají soupravy designových sklenic nebo luxusní svítidla, na celkovém obrátu oboru má ve skutečnosti největší, téměř čtyřicetiprocentní podíl ploché sklo. Tržby za něj přesáhly v roce 2019 hranici 19 miliard korun. Jediným, ale o to větším výrobcem velkoformátovaného plochého skla využívaného v autoprůmyslu, je v tuzemsku firma AGC Automotive Czech. Podnik v Chudeřicích na Teplicku zaměstnává asi 1600 zaměstnanců a ročně vyrobí přes 30 milionů autoskel. V průběhu předchozích let přišel s několika novými projekty. Třeba

Foto: Moser

Foto: Moser

PRŮMĚRNÁ MĚSÍČNÍ MZDA ZAMĚSTNANCE V OBORU SKLA A KERAMIKY (v korunách)

Zdroj: Výroční zpráva ASKP ČR

VIDEO: Koronakrizi jsme uchopili jako příležitost, říká Dominik Cienciala ze společnosti Sans Souci.

Autoskla z Chudeřic míří jak do tří tuzemských automobilek, tak i do továren v Německu, Francii a dalších zemích.

Vedle plochého skla patří k dalším segmentům oboru také obalové sklo či skleněná vlákna. Užitekový porcelán, technická a zdravotní keramika dohromady generují tržby deset miliard korun, představují tedy pětinu odvětví.

NÁVRAT ČESKÉHO SKLA DO ČESKÝCH POLIC

Jestliže dosud končilo české sklo ve většině případů buď přímo v exportu, nebo v rukou zahraničních turistů, kteří si koupili skleněný suvenýr při výletu do Prahy či Karlových Varů, po rozvolnění ekonomiky by mohla přijít změna – totiž větší zájem samotných českých zákazníků. Jedním ze stimulů pro sklářství by se totiž mohly stát stamiliardy korun, které se během lockdownu nakumulovaly Čechům bez užitku na bankovních účtech a jež se podle všech predikcí mají začít hlavně během první euforie z rozvolnění začít rozlévat do ekonomiky. Lidé, kteří byli nuceni být dlouhou dobu zavření doma kvůli karanténám nebo na home officu, zároveň víc než dřív přemýšlejí o zkrášlování domácnosti a jsou ochotni do ní investovat našetřené peníze. „Jak lidé tráví více času doma, tak chtějí být obklopeni krásnými objekty, chtějí si zvelebovat to svoje hnízdečko,“ shrnuje tento trend Michal Dvořák z Preciosy.

Vedle moderního marketingu nebo využití nových technologií tak může pro obor pandemie nakonec znamenat ještě jeden pozitivní přínos. České sklo se začne vracet domů. **x**

Tomáš Stingl

se střešními okny Wonderlite, která jsou schopna automaticky regulovat světelný komfort ve voze, nebo s projektem kompletního zasklení pro unikátní vozidlo pro tělesně postižené.

Na firmu ovšem dolehla koronakrize kvůli propadu výroby aut a menší poptávce po plochem skle. „Zastavení výroby prakticky ve všech automobilkách se v loňském roce projevilo snížením prodejů zhruba o 20 procent. Odstávka se dotkla prakticky všech našich odběrate-

Zastavení výroby prakticky ve všech automobilkách se projevilo snížením prodejů plochého skla zhruba o 20 procent.

lů, kterými jsou hlavní evropské automobilové koncerny. V Česku jsou odběrateli naší produkce všechny tři tuzemské automobilky, ty dohromady kupují pětinu námi vyrobených skel. Z těch, které jdou na export, je většina určená pro automobily vyráběné v Německu, další produkce směřuje do Francie, menší počty do dalších evropských zemí,“ říká Luděk Steklý, člen představenstva společnosti.

Zároveň zůstává opatrný v odhadu dalšího vývoje. „Letos očekáváme v porovnání s loňským rokem růst zhruba o pět procent. V nejbližších letech však nemůžeme očekávat žádný výrazný obrat v automobilovém průmyslu obecně. Předpokládáme, že úroveň rekordního roku 2019 se nedosáhne dříve než za pět let,“ uvádí Luděk Steklý.

Foto: Shutterstock.com

Vzpoura proti plastům. Na špičce je český startup s rozložitelnou vidličkou

Evropa od července končí s používáním jednorázových plastových příborů či talířů. Jedna z mála firem, která nabídla originální náhradu, je český Refork. Vyvinul příbory z unikátní rozložitelné směsi na bázi dřevní moučky, která vzniká jako odpad při zpracování dřeva. Svůj rozjezd financuje také originálně – vydáním vlastní kryptoměny.

Lisovací stroje firmy Refork se od začátku letošního roku rozjely na maximum. Chrlí každý měsíc jeden milion biologicky rozložitelných vidliček a nožů. Přesto se pražský startup o odbyt bát nemusí. Chce naopak zvednout produkci až na 20 milionů kusů měsíčně.

Jde totiž pořád jen o kapičku v moři. Od července začne v Evropské unii platit směrnice o zákazu prodeje jednorázových plastových výrobků.

Musejí zmizet jednorázové plastové příbory, talíře nebo brčka. Roční spotřeba těchto výrobků v EU je odhadována na neuvěřitelných 300 miliard kusů.

Z restaurací a rychlého občerstvení tak musejí zmizet nejen jednorázové plastové příbory, ale také talíře nebo brčka. A na kolik je odhadována celková roční spotřeba těchto výrobků v EU? Na neuvěřitelných 300 miliard kusů. Z toho 80 procent dosud pokrývaly plasty. Další deset procent je bioplast, který bude nejspíš také zakázán. Restaurace, hotely či fastfoodové řetězce tak teď řeší rébus: Kde vzít náhradu?

Letos sice mohou dovyprodat plasty, kterými se ještě rychle zásobují. Pak ale už budou alternativou jen dřevěné příbory, papírové

Foto: Refork

Sériově zatím pražská firma lisuje jen vidličky a nože, zkouší ale už i prototyp brčka nebo napichovátka.

talířky a další biologicky rozložitelné výrobky. Na obrovskou poptávku ale zatím není v Evropě dost výrobců. A dřevěné příbory, které by měly být hlavní náhradou, nejsou mezi některými spotřebiteli v oblibě. „Dělali jsme si průzkum a ačkoli některým lidem dřevěné příbory nevadí, často si stěžují na nefunkčnost a pachuť v ústech jako od špachtle u doktora,“ říká produktový manažer Reforku Dan Beseda.

TAJNÁ FORMULE NA VÝROBNÍ SMĚSI NENÍ TAJNÁ

Český startup, který s předstihem pochopil obrovskou přícházející příle-

žitost, tak už od vzniku hledal ideální materiál, z něž by se daly rozložitelné příbory vyrobit. „Zkusili jsme snad dva tisíce různých mixů, než jsme našli ten pravý,“ říká Dan Beseda. Finální směs nakonec tvoří z 60 procent dřevěné piliny, které by byly jinak v podstatě bezcenným odpadem na pilách. Pojídlem je biologicky rozložitelný polymer vyráběný fermentací bakteriemi. A pro zlepšení vlastností produktu se do mixu přidávají ještě minerály. „Říkáme, že máme tajnou formuli, ale to je spíš jen náš interní vtípek. Všechny podniky, které podobné materiály vyrábějí, totiž dělají hrozné tajnosti s tím, co do toho dává, často se tím ale jen snaží něco schovat,“ usmívá se Dan Beseda. „Naše hlavní know-how přitom nespočívá v materiálu, ale ve stroji. Používáme totiž tolik dřevní moučky, že na to běžné technologie nestačí. Zato náš stroj je vlastně takový speciální mlýn, v němž se musí pilina spojit s polymerem při přesné dané teplotě.“

Výsledkem je příbor, který má mít lepší užité vlastnosti než celodřevěné výrobky. Je omyvatelný v myčce a zároveň má i solidní životnost, takže vlastně překračuje označení „na jedno použití“. „V kanceláři je samozřejmě sami při obědích nebo svačinách opakovaně používáme. A vydrží bez problému dva až tři měsíce,“ říká Beseda.

ROZJEZD FINANCUJÍ I Z VLASTNÍ KRYPTOMĚNY

Start projektu Refork byl zčásti financován zajímavou metodou. Firma totiž vytvořila vlastní kryptoměnu. Jmenuje se EFK a koupilo si ji asi 2,5 tisíce investorů, převážně z České republiky. Nyní je kryptoměna EFK obchodována na dvou lokálních kryptoměnových burzách, v plánu je také vstup na největší světové platformy pro obchod s kryptoměnami. Firma plánuje v budoucnu vykupovat z části svého zisku tokeny z otevřeného trhu a tím token podpořit ve zdravém růstu. Z investorů firma zároveň hodlá vytvořit jakousi komunitu sympatizantů. Ti budou mít možnost hlasovat o tom, na které prospěšné projekty bude využita část zisku. x

PŘÍBORY UŽ NAKUPUJÍ VEGANSKÉ RESTAURACE

Vedle výroby příborů firma už testuje také prototypy rozložitelného brčka, napichovátka nebo kartáčku na zuby. Nabízí také BBQ sady pro grilovací párty nebo pikniky v přírodě.

Mezi odběratele se už zařadil například řetězec restaurací Forky's, který se zaměřuje na veganskou stravu. Dále také rakouská obchodní značka Damn Plastic, jež se specializuje na prodej udržitelných produktů každodenní spotřeby bez obsahu plastu.

Velký převis poptávky, která se v druhé polovině roku začne Evropou valit, umožňuje Reforku dynamickou cenovou politiku. Nedostatků zákazníků se bát nemusí.

Ve výrobně v pražské Hostivaři tak zatím každých 12 sekund vypadnou z forem na stroji čtyři vidličky. V nedaleké nové výrobní hale, kam se stroje přestěhují v nejbližších týdnech, už ale bude kapacita dvanáctinásobně vyšší. Cílem startupu je zvednout produkci v nejbližší době na zhruba čtvrt miliardy kusů ročně. I to ale bude stále jen zlomek bezedné absorpční schopnosti unijního trhu. Vždyť už jen v samotném Česku představuje trh ročně asi 1,8 miliardy příborů a dalších jednorázových výrobků.

BAŠTOU PLASTŮ JE ITÁLIE, REFORK JI CHCE DOBÝT

Na export jde zatím 40 procent produkce – do Španělska, Litvy, Francie či na Slovensko. Refork má ale velké

Zakladatelem Reforku je Josef Homola (uprostřed), výrobu vede Petr Böhm (vlevo) a produktovým manažerem je Dan Beseda (vpravo).

plány také s italským trhem, který si zatím s pomocí tamější zahraniční kanceláře CzechTrade mapuje. A pokud na Apeninském poloostrově český startup uspěje, bude to svým způsobem porážka plastů v jejich poslední a nejsilnější baště. „Itálie je totiž gigantem v odvětví výroby plastů na jedno použití. Například v roce 2018 tvořila v plastovém stolním nádobí italská produkce 30 procent celkové evropské produkce,“ vysvětluje Marek Atanasčev, ředitel zahraniční kanceláře CzechTrade v Miláně.

Na konci dubna ale italský senát definitivně přijal kýžený zákon. „Evropská směrnice zavádí zákaz prodeje plastových vatových tyčinek na čištění uší, jednorázových talířů, vidliček, nožů, lžic, hůlek, dále slámek, míchačky na nápoje. Italský zákon jde ale ještě o něco dál, zavádí i výslovný zákaz jednorázových plastových kelímků,“ vypočítává Marek Atanasčev.

Podle něj je pro Refork v zemi milovníků dobrého jídla prostor opravdu velký. „V Itálii je velmi oblíbené ‚aperitivo‘, které nabízí prakticky každý bar – jedná se o moment setkání s přáteli, který je spojen s konzumací. Většina takových aperitiv je podávána s jednorázovými příbory. Velice oblíbené jsou také rodinné pikniky v přírodě nebo na pláži, kam si lidé většinou berou také jednorázové příbory,“ říká Atanasčev.

Země na Apeninském poloostrově je ale pro Refork zajímavá nejen kvůli prodeji, ale i kvůli recyklaci příborů na konci životnosti. „Mají nejlépe

FIRMA REFORK

Zárodek podniku se zformoval v pražských Vysočanech kolem zakladatele Josefa Homoly. Jeho otec působil už od sametové revoluce v plastovém průmyslu. Syn šel v otcových šlépějích, ale hledal materiál, který by měl podobné vlastnosti jako plast, ovšem byl by šetrný k životnímu prostředí. To se po dlouhém testování povedlo a v sezoně 2019 oficiálně vznikl startup Refork. Projekt ikonické „rozložitelné vidličky“ se už v téže sezoně stal jedním z finalistů v prestižní ekologické soutěži E.ON Energy Globe. Na počátku letoška začala firma se sériovou výrobou. V současnosti se rozrostla už na 30 zaměstnanců a kvůli bouřlivému rozvoji hledá asi desítku dalších lidí. Kancelář má nyní v pražských Holešovicích a výrobní halu v Hostivaři. ✖

udělaný odpadový systém na kompostování,“ podotýká Dan Beseda.

DALŠÍ NA ŘADĚ JE NĚMECKO

Druhým největším evropským trhem na jednorázové plasty je Německo s více než desetinovým podílem. I tam chce Refork proniknout, opět s pomocí CzechTrade. „Vyhledali jsme kontakty na velkoobchody, které dodávají do segmentu HoReCa, řetězce rychlého občerstvení, PR agentury pro startupy, obchodní zástupce,“ popisuje podporu při vstupu na trh Adam Jareš, ředitel zahraniční kanceláře CzechTrade v Düsseldorfu.

Nárůst poptávky samozřejmě čeká i Českou republiku, pro niž evropská směrnice platí také. „Cílem nového zákona je snížit nesmyslné nadužívání mnoha tisíc tun jednorázových plastů ročně, zejména z fastfoodů a hromadných akcí,“ uvedl již dříve ministr životního prostředí Richard Brabec.

CÍL? DESETINA EVROPSKÉHO TRHU

Refork v mnohém ztělesnil prototyp českého exportéra nové generace, kterých by ekonomika potřebovala víc. Spočil inovativní výrobek se společensky odpovědným přístupem, a navíc přišel do hry v pravý moment. Když se Evropa obrací v tomto odvětví naruby, nováček může prorazit. Už na konci letošního roku se tak chce Refork dostat do ziskových čísel. A má ambiciózní cíl zvednout do roku 2024 výrobu až na dvě miliardy kusů měsíčně. Tím by český startup pokryl až desetinu evropského trhu. Na firmu „z garáže“ začíná docela raketový start. ✖

Tomáš Stingl

Exportéři dokázali nemožné. Zvedají vývoz navzdory pandemii

Proexportní agentura CzechTrade finišuje s otevřením inkubátorů pro české podnikatele v Indii, USA a Kazachstánu. S velkým zájmem se setkala také nová bezplatná služba Market Entry, která poskytne vývozci až 24 konzultačních hodin zdarma, říká generální ředitel agentury Radomil Doležal.

› V jaké kondici je teď český export, jak na něj dolehly důsledky pandemie?

Český export dokázal zdánlivě nemožné. Aktuálně se nachází až v překvapivě silné pozici. Meziroční srovnání ukazuje, že se exportéři dokázali přizpůsobit situaci jak ve výrobě, tak ve vývozu. Příznivý vliv má i meziroční růst objemu nových zakázek ze zahraničí. Pozitivní čísla dávají důvod k optimismu, protože i ve srovnání s rokem 2019, který nebyl zatížen pandemií, byl už březnový nárůst exportu překvapivě vysoký. Probíhající rozvolňování by mělo pomoci nastartovat ještě silnější růst exportu – uvolní se cestování a s tím získávání nových kontaktů a kontraktů.

› Hlásí vývozci problémy s dovozem součástek, ať už kvůli zastavené výrobě v Asii, nebo kvůli problémům s mezinárodní dopravou?

Pandemie samozřejmě ovlivnila i dodavatelské řetězce, to je vidět například na odvětví výroby kol, která má v České republice tradičně silnou pozici. Čeští výrobci se v tomto oboru potýkají jak s nedostatkem konkrétních komponentů, tak i celých kol v případě, že mají výrobu objednanou v asijských továrnách. Situaci však v poslední době neovlivnila pouze pandemie, ale i problém se zablokováním Suezského průplavu na konci března. Rozsah globalizace světové ekonomiky si uvědomujeme právě v podobných krizových okamžicích.

› Jak je to se službami CzechTrade, které byly od loňského

jara zdarma... budou se teď některé znovu zpoplatňovat?

Agentura CzechTrade se k individuálním službám s menší finanční spoluúčastí exportéra na nákladech vrátila již na začátku dubna. Celkem za rok poskytování bezplatných služeb vykázal aktivity za 50 milionů korun, přičemž se jednalo o víc než tři tisíce individuálních služeb. Obrovský zájem exportérů o asistenci agentury ukázal, že je řada českých podniků připravena na expanzi do zahraničí. Abychom je i nadále motivovali ke spolupráci, vytvořili jsme novou službu Market Entry, díky které mají firmy k dis-

keré je pro firmy klíčovou službou na začátku potenciálního exportního záměru.

› Která služba CzechTrade by mohla zaujmout startupy?

Jednou z aktivit, od které si hodně slibujeme, jsou inkubátory na podporu internacionalizace českých firem. Finalizujeme rozjezd prvních inkubátorů v Indii, USA a Kazachstánu. V Indii je samozřejmě start ovlivněn tamní složitou pandemicou situací, ale pevně věříme, že se vše v blízké době podaří dotáhnout. Dalším trhem, kde považujeme inkubátor za důležitou součást našich služeb, jsou Spojené státy americké. Ty jsou ideálním místem pro rozvoj a lokalizaci společnosti díky minimu restrikcí.

› Co inkubátory skýtají za servis?

Po dobu až šesti měsíců nabídneme firmě zázemí zahrnující kancelářské prostory, místní adresu pro sídlo společnosti a především asistenci a odbornou podporu šéfa zahraniční kanceláře, který dané teritorium perfektně zná, umí poskytnout veškerou odbornou asistenci v oblasti práva, financí, daní a personálních záležitostí. Služba je zdarma a například v indickém Bengaluru bude sloužit až pět firmám najednou.

› Je v plánu nabídnout nějaké nové služby i přímo v České republice?

Ano, další aktivitou, která výrazně nabývá na významu, je Design Centrum CzechTrade. Hlavním smyslem je propojit exportní

Po dobu až šesti měsíců nabídneme inkubátor firmě zázemí zahrnující kancelářské prostory, místní adresu pro sídlo společnosti a především asistenci a odbornou podporu šéfa zahraniční kanceláře, který dané teritorium perfektně zná.

pozici časovou dotaci až 24 hodin spolupráce s agenturou zdarma. Tento časový rámec je s každým exportérem individuálně připraven tak, aby pomohl s jeho konkrétními potřebami. Aktuálně registrujeme velký zájem o tuto službu. Dosud ji využilo téměř 150 klientů. Co zůstává i nadále zdarma, je část vzdělávání a zpravodajství jak skrze web agentury, tak především portál BusinessInfo.cz, který letos slaví 20 let od vzniku. Bezplatné zůstává pochopitelně exportní poradenství,

společnosti s designéry. Produkty, které vznikají díky této spolupráci, mají na evropských trzích jasnou konkurenční výhodu. V dnešní době není design již jen o nějakém „vau efektu“. Pro firmy představuje spolupráce s designéry možnost posunout své výrobky nejen po vzhledové stránce, ale především z hlediska užitekosti.

! Máte nějaký příklad úspěšné spolupráce v rámci Design Centra?

V nedávné době získala firma Duro Design prestižní RedDot Award díky spolupráci s designéry Herrmann & Coufal, která vznikla právě díky agentuře CzechTrade. A aby toho nebylo málo, toto designérské duo se opět díky naší spolupráci podílelo i na další úspěšné kooperaci se společností FUTURO, která vedla až k zisku ceny Czech Grand Design v kategorii Výrobce roku. Kolegyně Zuzana Sedmerová nabízí v rámci Adresáře designérů široké portfolio návrhářů, kteří jsou schopni pomoci jakékoli firmě. Nově se adresář rozšiřuje o další kreativní odvětví, jako je design v architektuře, grafický design a digitální komunikace. Navíc díky možnému zapojení se do projektu Design pro konkurenceschopnost II mohou firmy získat i finanční podporu na spolupráci s designéry. Letošní rok počítá s přípravou navazujícího dotačního projektu Design pro konkurenceschopnost III.

! Jak téma produktového designu rezonuje mezi vašimi klienty?

Výrazně. Řada našich seminářů se věnuje právě tématu správného propojování designu, inovací a marketingu s cílem získat konkurenční výhodu. V této aktivitě bude pokračovat také Design Centrum CzechTrade. Vedle vzdělávání se též s ohledem na rozvolnění chystáme produktovému designu věnovat i v rámci pilotního projektu Design Centra Czech Trade, kterým bude

Za rok bezplatných služeb jich poskytl CzechTrade víc než tři tisíce.

Foto: CzechTrade

Radomil Doležal

Vystudoval zahraniční obchod na VŠE v Praze a první zkušenosti s exportem strojírenského zboží získal v PZO Merkura. Po roce 1990 řídil jako ředitel dceřiné společnosti vstup mezinárodní firmy Campingaz na český a slovenský trh. Od roku 2005 zodpovídal v rámci skupiny Jardin Corporation za rozvoj trhu v 11 nových členských zemích EU z pozice generálního ředitele pro střední a východní Evropu. Zabýval se později také privátním byznysem v oblasti developmentu komerčních nemovitostí. Generálním ředitelem agentury CzechTrade je od roku 2014. Hovoří anglicky a německy, mezi jeho zájmy patří cestování, tenis či lyžování.

expoziční na výstavě S/ALON BU-DAPEST v Maďarsku. Ta proběhne koncem září a agentura CzechTrade je hlavním hostem letošního ročníku, díky čemuž se účast českých firem bude těšit zvýšenému mediálnímu zájmu. Autorkou expozice

bude designérka z Adresáře designérů CzechTrade Iva Bastlová.

! U veletrhů došlo za poslední rok k výraznému útlumu. Je nějaký náznak, že se vrátí výstavnictví k normálu?

Je pozitivní, že velké procento firem namísto toho, aby veletrhů vycouvaly, účast pouze o rok posunuly a nyní čekají. Samozřejmě jsme však během pandemie nespolehali pouze na návrat do normálního stavu, ale podíleli se třeba na soutěži Digital Promotion 4.0, která se věnovala novým, a především virtuálním trendům ve výstavnictví. Letos pak plánujeme rozvinout projekt City for the Future, který se věnuje smart technologiím a jejich virtuální prezentaci a tento koncept chceme spolu s Ministerstvem průmyslu a obchodu prezentovat za hranicemi ČR.

! Jak se osvědčil přenos exportních seminářů do online prostředí?

V České republice již dochází k výraznému rozvolňování, to však neplatí pro celý svět. I s ohledem na to, že je situace na jednotlivých trzích výrazně odlišná, budeme ještě nějakou dobu pokračovat v hybridním módu, kdy i nadále budeme poskytovat služby online formou, ale zároveň začínáme pořádat i fyzické akce.

! Chystáte otevření nějaké nové, nebo naopak uzavření stávající kanceláře CzechTrade v zahraničí?

Otevření nových kanceláří v plánu aktuálně není, v červnu však dochází hned k několika změnám na pozicích ředitelů těch stávajících kanceláří. Konkrétně dojde k personálním výměnám v Brazílii, kde z pozice místní „dvojky“ nahrazuje Miroslava Mandáka Jan Michálek, do Španělska zase přejde z konzultantské pozice Marek Zmrzlík. Chicagské zahraniční kanceláři bude místo Jana Kubaty šéfovat Luboš Matějka a v tureckém Istanbulu se stane ředitelem Michal Nedělka, který nahradí Vladislava Polácha. Ten se na konci léta přesune do Spojených arabských emirátů. **x**

(red)

V Londýně startuje česká hospoda, pivo z ČR zachutnalo i Peruáncům

Zprávy o aktuálních příležitostech pro české vývozce a o byznysu ve světě přináší přímo ze světových metropolí zahraniční kanceláře agentury CzechTrade.

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ

Osm tisíc restaurací končí, Češi naopak otevřou Pivo Czech Beer Hub

Spolu se znovuootevřením vnitřních prostor restaurací, barů a tradičních hospod nastal ve Velké Británii čas na vyčíslení skutečných škod, které pandemická situace na sektoru pohostinství napáchala. Data od společnosti CGA & AlixPartners ukazují, že své dveře permanentně uzavřelo zhruba osm tisíc podniků, což je desetina všech zařízení s licencí podávat alkohol v celém Spojeném království.

Existenčním problémům čelilo velké množství podniků napříč celým sektorem, avšak bary a puby, které se soustředí primárně na alkoholické nápoje, zvládly situaci o něco lépe, než je tomu u restaurací.

Pokles počtu podniků v pohostinství není v Británii novinkou, jejich množství se snižovalo již od roku 2017. V době před pandemií se však jednalo

o velmi saturované segmenty jako například burger restaurace, zatímco nyní jsou dopady jasně viditelné i u podniků s jinak velmi nadějnou budoucností.

Situaci v britském pohostinství sledují také čeští výrobci piva, pro které je Spojené království významným exportním trhem. Ti budou mít teď příležitost prezentovat své pивní speciály v rámci nově otevřeného podniku Pivo Czech Beer Hub, což je byznysové místo přenesené do prostředí hospody.

Designový interiér byl sestaven pouze z českých výrobků. Na projektu participují skláři, porcelánka, designéři, výrobci nábytku, podlahy a vybavení do kuchyní a český národní pivovar. Společný projekt podporují a organizace zaštiťují Czech Beer Alliance spolu s právníkem Filipem Čeladníkem. Koncept vznikl v kooperaci s kanceláří

Foto: Czech Beer Alliance

CzechTrade v Londýně s cílem podpořit budování dobrého jména českého řemeslného piva ve spojení s interiérovým designem a vybavením do hotelnictví a gastronomických provozů. ✖

CzechTrade Spojené království

EGYPT

Suezský průplav čeká rozšíření, má předejít další blokádě

Správa Suezského průplavu (SCA) zahájila výkopové práce na rozšíření průplavu, aby byl umožněn obousměrný provoz v jižní části průplavu poblíž místa, kde v březnu na šest dní uvízla obří kontejnerová loď. SCA oznámila, že plánuje prodloužit druhý pruh průplavu, který byl otevřen v roce 2015, o deset kilometrů na délku 82 kilometrů. Chce také rozšířit a prohloubit jeden úsek na jižním konci kanálu.

Práce začaly na základě směrnic egyptského prezidenta Abda al-Fattáha as-Sísiho. Ten oznámil, že schválil plán SCA rozšířit a prohloubit 40 kilometrů na této mezinárodní vodní cestě, včetně

Foto: Shutterstock.com

jižní části, kterou v březnu zablokovala 440 metrů dlouhá kontejnerová loď Ever Given. Za týden tato havárie zpozdila průjezd stovek plavidel vodní cestou a narušila globální obchod. Ever Given,

stále naložený tisíci kontejnery, je držen ve Velkém hořkém jezeře mezi dvěma úseky kanálu, kvůli sporu o nárok na odškodnění SCA vůči japonskému majiteli lodi Shoei Kisenovi.

Suezským průplavem putuje 13 procent celosvětové námořní dopravy a pro Egypt je obzvláště v době pandemie důležitým zdrojem příjmů. V současné době ovlivněné cestovními omezeními Egyptu výrazně poklesly příjmy z turistického ruchu. Na ty země za normální situace spoléhá. Provoz kanálu tak přináší klíčové příjmy do státní pokladny. ✖

CzechTrade Egypt

CHILE

Santiago rozšíří metro poháněné solární energií

Santiago de Chile patří mezi několik latinskoamerických měst, která mají vybudovanou rozsáhlou síť metra. Zajímavostí je, že je nejdelší v Jižní Americe a jako první metro na světě je ze 70 procent poháněno z obnovitelných zdrojů. Ty pocházejí především ze solárních elektráren na severu země. Do roku 2040 se počítá s využitím až sta procent této energie na provoz metra.

Linky využívají standardního evropského rozchodu 1435 milimetrů a na dvou nejnovějších jsou nasazeny plně automatické soupravy. Bezpečnost pasažérů na peronech je zajištěna systémem staničních dveří. Rozšíření se v nejbližší době dočkají celkem tři linky metra (línea 3, 4 a 6), plánuje se vybudování nových stanic.

Hlavním projektem je aktuálně vybudování nové linky číslo 7 o délce 26 kilometrů s 19 stanicemi. Linka má propojit městské čtvrti Vitacura a Renca a uvedena do provozu by měla být v roce 2027. Nedávno proběhl tendr na dodavatele kolejových vozidel metra pro tuto trasu a v nejbližší době bude znám vítěz dodávek plně automatických souprav. Hlavními uchazeči jsou čínský CRRC, španělský CAF a francouzský Alstom. V budoucnu se počítá s roz-

Foto: Shutterstock.com

šířením metra ještě o další dvě nové linky línea 8 a línea 9.

Pro české firmy jsou zajímavé šance v dodávkách přístupových a informačních systémů, kamerového systému, osvětlení, strukturované kabeláže, dodávek výhybek, inovativních řešení pro predikci závad a údržbu v depech. Bližší informace o projektu a zapojení do tendru může zájemcům poskytnout zahraniční kancelář CzechTrade v Santiagu de Chile. ✕

CzechTrade Chile

PERU

Na festivalu českého piva se představilo sedm pivovarů

První festival českého piva v Peru se odehrál koncem dubna. Představil sedm značek, které mají nyní o to větší šanci prorazit na peruánský trh. Festival se odehrál na zahradách rezidence českého velvyslance v Peru. Jednalo se o vůbec první prezentaci českého piva v tomto měřítku.

S představených sedmi pivovary již dva v Peru své pivo prodávají. Exportní verze Budějovického Budvaru zvaná CzechVar se v Peru prodává od roku 2018 a Primátor je díky úsilí zahraniční kanceláře CzechTrade v Peru nyní také čerstvě v prodeji.

Mezi dalšími prezentovanými je třeba zmínit pivovar Rakovník s jeho značkami Bakalář, Černovar a Pražáčka, pivovar Nová Paka s exportní hvězdou BrouCzech, dále Czech Royal Beer od pivovaru Břevnov, Postřižinské pivo z Nymburka a pivovar Rohozec.

Všechna tato piva měli hosté možnost okošťovat. Organizátoři kladli za cíl poskytnout Peruáncům co možná nejvíce informací o českém pivě, o němž se ví v Latinské Americe zatím méně než třeba o tom německém. ✕

CzechTrade Peru

NĚMECKO

Průmyslu chybí subdodávky, mohou z toho těžit čeští dodavatelé

V německém průmyslu narůstá počet zakázek. Podle nejnovějších dat Spolkového statistického úřadu Destatis činí nárůst zakázek za měsíc tři procenta a v meziočném srovnání s únorem 2020 je to kolem devíti procent. Obzvláště dobře se daří odvětvím, jako jsou strojírenství a elektrotechnický průmysl.

Záplava objednávek ale přináší nečekané problémy, podniky nestíhají držet krok ve výrobě. Podle průzkumu mnichovského institutu Ifo si nyní téměř polovina všech německých průmyslových podniků stěžuje na omezení subdodávek. Proto pozastavili své výrobní linky i výrobci automobilů Audi v Neckarsulmu a Ford v Kolíně nad Rýnem a nemohou momentálně vyhovět rostoucí poptávce. Výroba je

Foto: Shutterstock.com

nyní o devět procent nižší, než naznačují příchozí zakázky. Takový rozpor mezi výrobou a poptávkou je vzácný. Zájem registruje i CzechTrade jak obecně v souvislosti s jednotlivými poskytnutými službami tuzemským firmám, tak i s ohledem na setkání německých nákupčích s českými subdodavateli Sourcing Day Tschechien. To se bude na přelomu června a července kvůli pandemii konat podruhé online. Sérii termínovaných schůzek každoročně organizuje CzechTrade společně se Spolkovým svazem nákupu, materiálového hospodářství a logistiky (BME). Letošní počet společností poptávajících české dodavatele se oproti loňsku výrazně zvýšil. ✕

CzechTrade Německo

Kuba v bodu zlomu. Bez Castra, s vlastní vakcínou a touhou po změně

Karibský ostrov se mění. Z vedení odstoupil revolucionář Raúl Castro. Končí také systém dvojí měny. Vědci v Havaně vyvinuli hned dvě vakcíny proti covidu, které nabídnou světu. A Kubánci stále víc prahnou po zboží z dovozu. Včetně džín i falešných hodinek.

Kuba je na rozcestí. V dubnu na sjezdu komunistické strany odstoupil z čela partaje a tím de facto z vedení státu Raúl Castro – „poslední revolucionář“. Karibskou zemi vedl od roku 2006, kdy vystřídal svého staršího bratra Fidela Castra. Sourozenci tak vládli Kubě nepřetržitě od revoluce v roce 1959.

Už během posledních let ale tuhý socialistický režim tál. Povolil drobné soukromé podnikání, jako je provoz taxíků, restaurací, kafeterií či soukromých penzionů zvaných *casas particulares*. Na tyto živnosti bylo uděleno přes 600 tisíc licencí a vznikla nová generace podnikatelů.

Po odchodu Raúla Castra do ústraní se stává prvním mužem země prezident Miguel Díaz-Canel, který

je o generaci mladší než politici z dob revoluce a mohl by ekonomiku ještě víc otevřít.

EMIGRANTI POSÍLAJÍ MILIARDY DOLARŮ, TRUMP TO ZKOMPLIKOVAL

Něco se změnit musí. Důsledky pandemie ve vší nahotě ukázaly, v jak špatném stavu kubánské hospodářství je. Země dováží 80 procent zboží, které konzumuje, přitom ale nemá už skoro žádné peníze. Do potíží se dostaly poslední zdroje, které prakticky jako jediné přinášely Kubě potřebné dolary.

Prvním je turistický ruch, jenž se kvůli pandemii v podstatě ze dne na den zastavil. Druhým jsou kubánští emigranti, kteří posílají peníze domů svým rodinám. Je to víc než 2,5 milionu emigrantů, z nich většina žije v USA,

Uvolnění přinesla přátelská návštěva Baracka Obamy na Kubě v roce 2016. Donald Trump ale pak ekonomické sankce opět přitvrdil.

zejména na Floridě. Ročně doručí přes společnost Western Union na ostrov až 1,5 miliardy dolarů. Transfery se ale dostaly do problémů kvůli obstrukcím, které v závěru své vlády způsobil předešlý americký prezident Donald Trump a jeho administrativa. Třetím zdrojem deviz je pro Kubu „pronájem“ lékařů do zahraničí. Teď jich ale většinu potřebuje doma, aby léčili vlastní populaci z koronaviru.

Loni tak zejména kvůli zastavení turistického ruchu propadla kubánská ekonomika o drtivých 11 procent. To znamená nejhorší krizi hospodářství za posledních 30 let.

NOVÁ VAKCÍNA Z HAVANY JE „SUVERÉNNÍ“

Na druhou stranu po zdravotnické stránce se karibský ostrov vyrovnal s pandemií výborně. Při zhruba stejném počtu obyvatel zaznamenala Kuba od začátku pandemie asi desetkrát nižší počet případů nákazy než Česká republika. A obětí byla zatím zhruba jen tisícovka. To není náhoda. Ač se o tom v Evropě málo ví, kubánští lékaři jsou světovou špičkou a země má velké pokrytí nemocnicemi. Podle Světové zdravotnické organizace připadá na Kubě neuvěřitelných 82 lékařů na každých deset tisíc obyvatel. Pro srovnání, Česko jich má 37, v zemích OECD je průměr 35 lékařů. Jinou věcí je ovšem na Kubě technické vybavení nemocnic a dostupnost léků pro řadové pacienty.

Solidní tradici má také kubánská věda ve vývoji léčiv, což se nyní potvrdilo. V minulosti už Kubánci úspěšně vyvinuli například vakcíny proti žlutence typu B nebo proti meningitidě. A v těchto dnech vrcholí testování kubánského želízka v ohni pro boj s koronavirem.

„Kuba je první země Latinské Ameriky a Karibiku, která vyprodukovala vlastní vakcínu,“ potvrdil José Moya ze Světové zdravotnické organizace. Vakcína se jmenuje Soberana neboli „suverénní“. Volbu názvu vysvětlil v magazínu Nature vědec Vicente

Foto: Shutterstock.com

Foto: Shutterstock.com

Za vývojem Soberany stojí elitní výzkumný institut Finlay v Havaně, který již v minulosti vyvinul několik světově úspěšných vakcín proti vážným nemocem.

Vérez Bencomo, šéf výzkumného institutu Finlay v Havaně. „Chtěli jsme se spolehnout jen na naše vlastní kapacity při vakcinaci populace, ne na rozhodnutí jiných lidí. A život nám dal za pravdu. To, co vidíme ve světě, je, že zásoby vakcín si hromadí bohaté státy,“ uvedl šéf elitního vědeckého pracoviště. Jen do konce roku plánuje Kuba vyprodukovat 100 milionů dávek, aby pokryla nejen domácí trh, ale mohla začít vakcínu také prodávat ve velkém do světa. Ve hře je navíc další vyvíjená vakcína, která se jmenuje Abdala. Prodej vakcín do zahraničí by tak zase mohl obnovit přítok deviz do prázdné státní pokladny.

POKUTA ZA VÝMĚNU DOLARŮ SKONČILA

Aby povzbudila pozastavený turismus, zrušila Kuba už loni dlouholetou penalizaci při výměně dolarů. Pokud turista dříve měnil ve směnárně

americký dolar, musel zaplatit daň deset procent, zatímco například na euro žádný speciální poplatek uvalen nebyl.

Zároveň letos Kuba sjednocuje měnu. Od devadesátých let fungoval zvláštní duální systém, kdy místní lidé platili služby v kubánském pesu, zatímco turisté obvykle v konvertibilním pesu. To mělo ale 24krát vyšší kurz čili cizinci platili za stejnou službu nesrovnatelně více. Systém dával dost prostoru pro různé triky a „šmeliny“. Chaos teď končí. Konvertibilní peso je stahováno a jako jediná měna zůstává peso kubánské.

NA OBLEČENÍ KUBÁNEC DÁ, I KDYBY NEMĚL JÍST

Případné otevření ekonomiky může být příležitostí pro české vývozce. Na nenasyceném trhu je obrovský hlad po mnoha výrobcích. V čem tkví největší šance?

Zboží, po kterém se na Kubě vždycky bezpečně zapráší, je a bude oblečení. K tomu lze připočítat módní doplňky, šperky, bižuterii a kosmetiku. Kubánci si svůj vzhled přepečlivě hlídají, jejich posedlost barevnými košilemi i drobnými cetkami hraničí s marnivostí. I v nuzných podmínkách dokážou téměř zázračně vykouzlit nepřehlédnutelný outfit. „Kubánc nevyjde z domu, dokud není dokonale oblečen, i kdyby pak neměl mít měsíc na jídlo,“ říká vysokoškolská učitelka María, která je toho sama nejlepším příkladem. Jako mnoho kubánských žen je samoživitelkou, jež musí z mizivého měsíčního platu odpovídajícího asi 400 korunám zabezpečit ještě nezletilého syna. Přesto chodí na univerzitu každý den v jiném elegantním modelu, perfektně nalíčená a ověšená různými náramky a korálky. Kde a za co oblečení shání, to je záhadou.

A to stejné lze říct o masách pestrobarevně oděných obyvatel, které proudí ulicemi Havany, Santiaga nebo Bayama. Značkou, která má zatím na ostrově výsadní postavení, je Adidas. O ní má povědomí většina místních spotřebitelů, protože velkým milovníkem tohoto brandu byl sám Fidel Castro. Ten měl oblečený mikiny Adidas často i při svých projevech a v jedné se dokonce nechal vyfotit při historické návštěvě s papežem Františkem v roce 2015.

CHCEŠ ZA TRIČKO POCTIVĚ ŠITOU KOŠILI?

Vytoužené oblečení ze zahraničí je ale zatím dostupné jen na několika málo místech, jako je nákupní středisko Plaza Carlos III v centru Havany.

Zapomeňte na salsa, tady vládne reggaeton!

Jedno rčení říká: „Kubánc se naučí dřív tančovat než chodit. A dřív se naučí zpívat než mluvit.“ To je pravda. Na Kubě tančí všichni. Čtyřlétý špunt, který stojí s maminkou ve frontě a krátí si dlouhou chvíli vytáčením píruet a broukáním na rytmus, který někde zaslechne. Staříčkový pár, který si vyrazil zatancovat na živou hudbu, jež hrává zadarmo v sobotu večer na náměstí v každém městě. Muzika z přenosných reprobeden (to je jeden z mála druhů elektroniky, který je na Kubě dobře dostupný) hraje po celý den všude – v autobusech, obchodech, kafeteriích.

Zeptat se obchodního partnera na jeho oblíbený hudební styl, to jako populární téma hovoru nikdy nezklame. Ale ač si většina Evropanů spojuje Kubu hlavně se salsou, ve skutečnosti tu je slyšet nejčastěji reggaeton – nový hudební styl milovaný hlavně mladou generací. Jde o jakousi fúzi hip hopu, elektronické hudby i tradičních latinskoamerických stylů. Reggaeton se začal po Karibiku šířit z Portorika po přelomu tisíciletí a v současnosti je jakýmsi hudebním středním proudem regionu. Ačkoli je pro někoho příliš laciným „komerčním útokem na první signální“,

spadají sem i kvalitní hudebníci. Nejúspěšnější kubánskou formací je určitě mužská skupina Gente de Zona, která se z havanských předměstí vypracovala až k mezinárodnímu úspěchu a spolupráci se světovými hvězdami typu Enrique Iglesias. Nejpopulárnější sólový kubánský zpěvák reggaetonu si říká Chacal (tedy šakal). Zlí jazykové by mohly vtipkovat, že to souvisí s úrovní jeho zpěvu. To mu radost nezkaží – také Chacal patří k těm nemnoha umělcům, kteří dokázali prorazit a vydělat peníze i za hranicemi Kuby. ✖

Foto: Shutterstock.com

To se jako jedno z prvních blížící představě obchodního domu světového střihu. I tady ale zákazníci do výloh s luxusním oblečením většinou spíš jen zvědavě nahlízejí. Třeba džíny z dovozu tu totiž stojí až pětinasobek průměrného měsíčního platu.

Nelze se pak divit jedné zvláštní zvyklosti, s níž se na ostrově často setkají zahraniční turisté. To když je Kubánc, který se s nimi dá do krátké řeči někde na ulici nebo v baru, po chvíli vyzve k výměně košile nebo jiné součásti oblečení. V očích Kubánců má všechno zahraniční punc kvality, i když jde reálně třeba o šunt. Za druhořadé tričko koupené někde v Česku na tržišti za pár korun tak Kubánc s chutí nabídne doma poctivě ušitou barevnou košili, a ještě bude za výměnu rád.

KOLIK PESOS DÁŠ, TAKOVOU VĚŠTBU DOSTANEŠ

Že je santería hodně komercializovaný náboženský proud, o tom se lze přesvědčit mimo jiné při návštěvě havanské čtvrti Regla. Tam postavají desítky černošských věštkyň z této sekty a nabízejí předpověď budoucnosti. Výsledek se ale dost podezřele odvíjí od výše dobrovolného příspěvku. Lakomec, který dá jen pět konvertibilních pesos (ekvivalent asi sta korun), může čekat velmi temnou věštbu. Lepší budoucnost se dá koupit za deset pesos. A kdo zaplatí přes dvacet, ten uslyší nádhernou vizi světých zítřků. x

MÓDA BEZ PŘEDSUDKŮ: PRO OBÉZNÍ I PRO STARÉ

Vkus Kubánců je přitom poměrně odvážný a netrpí předsudky. Jedním z typických rysů kubánské mentality je totiž vzájemná tolerance a ta se projevuje i v oblekání. „Zkráceně lze říct: U nás si každý nosí, co se mu zlíbí. A nikdo nikoho za styl oblekání neodsuzuje,“ říká Havana Roberto, který si dobrým jídlem vypěstoval úctyhodné břicho, přesto ale rád nosí těsná trička, často růžová.

Věštkyně ve čtvrti Regla provozují na místní poměry výnosnou živnost.

Kubánské švadleny vyznávají poctivé řemeslo a košile nebo šaty z jejich dílen vynikají dobrou rukodělnou kvalitou, obyvatelé jsou ale přesto lační po oblečení z dovozu.

Foto: Shutterstock.com

Na ulicích tak lze vidět třeba černošské babičky, které svá mohutná stehna spoutají do přiléhavých sexy legín, jindy zase postarší muže, jak se bez rozpaků proměnují v rapper-ských tričkách a kšiltovkách jako teenageři. A v té barevné přehlídce nikdo na nikoho s posměchem neukazuje, že „nemá soudnost“, jak by se to dost pravděpodobně dělo v Česku.

HODINKY Z KOČIČÍHO ZLATA MÁ I ŽEBRÁK

Do módy se tu samozřejmě promítá neustále horké počasí a také oblékání hudebních hvězd. „Já se stejně jako mí přátelé inspiroju hlavně v tom, jak se oblékají zpěváci reggaetonu,“ říká mladík Jorge, který s výstředními šortkami, křiklavě barevnou košilí a zlatavým křížkem na krku opravdu připomíná hvězdu moderního hudebního žánru. Většinu peněz, z nichž Jorge nákup oblečení financuje, získává jako takzvaný jinetero (doslova „žokej“). Tedy společník naivních turistek, které okouzluje svým vzezřením a tancem v klubech noční Havany a za exotické dobrodružství si pak nechá od Evropanek nebo Severoameričanek náležitě zaplatit.

K nepřehlédnutí jsou masivní hodinky z kočičího zlata, které zde nosí mnoho mužů. Že jde o lacinou nápodobu luxusních značek, to z výrobku přímo křičí. „Skoro

Foto: Shutterstock.com

vždycky jde o laciné výrobky z Asie za nějakých 25 dolarů, které sem více nebo méně legálně přivážejí lidi, jimž se podaří vycestovat do Panamy a nakoupit výhodně v bezcelním obchodu u průplavu,“ vysvětluje Jorge.

Všudy přítomnost podobných rádob luxusních hodinek dostává až absurdní nádech, když je lze někdy spatřit i na ruce, kterou ke kolemjdoucím natahuje s prosbou o peníze pouliční žebrák.

Oblečení i jeho barvu volí Kubánci bez ohledu na věk a nikdo druhý neodsuzuje za špatný vkus.

Havanské nákupní centrum Plaza Carlos III je prvním chrámem konzumu, většina návštěvníků ale drahé zboží zatím jen toužebně okukuje.

KULTU SANTERÍA BY SLUŠELY ČESKÉ KORÁLKY

Speciální, ale víc než milionovou podmnožinou milovníků módy jsou na Kubě santeríjci. Každý návštěvník ostrova spatří hned po prvních minutách na ulici zvláštně ustrojené postavy – lidi oblečené od hlavy až k patě výhradně do bílých šatů a bot, často s bílým slunečníkem, ověšené velkým množstvím korálků a cetek. Jde o přívržence náboženského kultu santería, který je vedle vytlačované

DLUH ZŮSTÁVÁ NESPLACEN, ČESKO SI KOUPILO ASPOŇ IMAGE

Mezi kubánské „hodné strýčky“ za mořem patřilo desítky let Československo. Kvůli mnoha nezaplaceným dodávkám československého zboží je Kuba dodnes největším dlužníkem ČR ze všech států světa. S výší dluhů se nicméně na papíře dost čaruje, aby se zdánlivě zmenšil. Byl nejprve přepočítán podle jiného kurzu rublu, čímž se rázem zmenšila jeho civilní část z nějakých sedmi miliard korun na zhruba 1,3 miliardy (včetně úroků). Další dluhy jsou skryty v takzvaných speciálních úvěrech, které se týkají zejména dodávek vojenského materiálu. Obecně není při současných problémech kubánského hospodářství příliš reálné, že by se kdy zemi podařilo všechny dluhy splatit. Obě strany se tak snaží citlivou otázkou příliš nerozmazávat a dívat se víc dopředu na případnou budoucí spolupráci. Něco si ale za ty nedobytné peníze Česko přece koupilo. Dobrou image. O českém zboží je mezi Kubánci pořád silně povědomí a platí za velmi kvalitní. V první řadě to je zásluha motorek Jawa a automobilů Škoda, které lze vidět na kubánských silnicích v mnoha modelech od těch historických až po relativně nové octavie. ✖

katolické tradice vlastně jediným stále živým náboženským směrem na Kubě. Santería je svéráznou fúzí vúdů, křesťanských motivů a rituálů afrických otroků přivlečených kdysi na cukrové plantáže. Aktivity tohoto kultu sahají od nevinných tanečních sešlostí až po krvavé rituály s obětováním zvířat. K těm se lze nechtěně přimotat v centrálním metropolitním lesoparku Bosque de la Habana, který patří pro svou krásu a zároveň strašidelnou atmosféru k prvním místům, kam vezmou obyvatelé Havany cizince na výlet.

Santería je svého druhu i obchodní příležitostí a ti skeptičtější Kubánci říkají, že toto náboženství je dneska z velké části o penězích. Kult má své specializované obchůdky, kde se prodávají typické ozdoby, korálky, oblečení i jeho doplňky. Dodávky české bižuterie by si tady určitě našly využití. Vzhledem k tomu, že příznivci nakupují převážně toto zboží, jde o obrovskou masu zákazníků. Podle průzkumu z roce 2015 se k santerii hlásí plných 13 procent populace, tedy asi 1,5 milionu lidí. Pro srovnání – katolíků je už jen 27 procent. A 44 procent obyvatel je bez vyznání, což řadí Kubu mezi nejvíce ateistické země světa. ✖

Josef Novák

Foto: Shutterstock.com

Fidel vychoval nejsportovnější národ světa

Box, baseball, šerm, atletika. Kubánci při nedostatku jiného vyžití zbožňují sport. A režim tělovýchovu podporuje. Chybí ale kvalitní sportovní vybavení.

Jestli se něco bude na Kubě po otevření zahraničnímu zboží prodávat jako o život, bude to sportovní vybava a funkční oblečení. Kubánci jsou jedním z nejvíce sportujících národů světa. Zdá se to být paradoxem v Karibiku, jehož obyvatelé jsou vyhlášeni svou bohorovnou leností. V porovnání s ostatními zeměmi Latinské Ameriky má Kuba jednoznačně největší počet medailí z letních olympiád – 226 kusů.

Na ostrově se sečetly dva faktory. Za prvé, sport je vedle hudby jednou z mála kratochvílí, které zde mohou lidé bez omezení provozovat. Cestování po světě je pro naprostou většinu populace nedostupné, na další koníčky často nejsou podmínky nebo jsou považovány za nevhodné pro socialistického člověka.

Za druhé – a to je ještě důležitější – sport naopak režim cíleně podporuje. Sám Fidel Castro byl v mládí během vysokoškolských studií vášnivým a úspěšným sportovcem.

Věnoval se hlavně baseballu nebo košíkové. Jak rád vzpomínal, sportovní průprava a dobrá kondice mu později pomohly i během revoluce, když se skrýval v těžkých podmínkách se svými partyzánskými jednotkami v pohoří Sierra Maestra.

Po uchopení moci na ostrově sice Castro v roce 1961 profesionální sport zakázal, o to víc ale národ motivoval k tělesné výchově na amatérské úrovni. Vedle upřímné osobní Castrovy vášně pro sport v tom byla i propagandistická snaha vybudovat kult nového socialistického člověka se správným světovým názorem a fyzickou odolností. Podobná propaganda byla v Evropě spojena například s východoněmeckými nebo sovětskými sportovci.

NEJPOPULÁRNĚJŠÍ SPORTY JSOU TY OD NEPŘÍTELE

Kubánský režim proto začíná s tělesnou výchovou už u pětiletých dětí. Sportoviště a stadiony jsou pro veřejnost otevřeny zdarma. Stejně

tak vstup do hlediště při sportovních zápasech je buď úplně zdarma, nebo je vstupné velmi nízké.

Ironií je, že nejoblíbenější sporty jsou ty, které na ostrově původně popularizovali Američané. Jasnou jedničkou mezi kolektivními hrami je baseball, mezi individuálními sporty je to box. Třetí nejpopulárnější sportovní odvětví má tradici dokonce ještě z dob éry španělských šlechticů – jde o šerm.

Kvůli vysoké ceně sportovního vybavení mají ale řadoví Kubánci hodně rádi také ty sporty, k nimž postačí prostě jen míč a kousek rovného pláčku, nebo ještě lépe jen samotné lidské tělo – jde o některé atletické disciplíny, běhání, volejbal a v posledních letech stále víc fotbal. Na Kubě vzrůstá popularita španělské fotbalové ligy a s tím i klasické rozpolcení fandů na dva nesmiřitelné tábory. Některé bary vlajkami a výzdobou jasně podporují Real Madrid, do jiných smí zase jen fanoušek FC Barcelony.

V roce 2013 Kuba nakonec zvolila pragmatictější přístup a částečně umožnila účast kubánských talentů i v profesionálním sportu v zahraničí. Stejně tak mohou ve světě působit kubánští trenéři. Důvod je ten, že jsou pro ostrov dalším zdrojem tolik potřebných deviz. Atleti si nechávají 80 procent zisků, zbytek odevzdávají své rodné zemi.

U náročnějších sportů zůstává pro řadové Kubánce problémem vybava. Kdyby Kubánci vešli do běžného českého obchodu se sportovním vybavením či outdoorovým oblečením, asi by se musel štípat do ruky, že se mu ta nádherná hora různorodého zboží nezdá. Při vývozu na Kubu ovšem bude muset český výrobce řešit stejnou výzvu, jaká platí i u jiných druhů zboží – jak cenu tenisové rakety, běžeckých bot nebo termoprádla přizpůsobit mizivé kupní síle Kubánců, aby se zároveň export pořád ještě vyplatil. ✖

Josef Novák

Foto: Shutterstock.com

I tvrdé sporty jako box či vzpírání běžně provozují také kubánské ženy.

Překvapivý spojenec Kuby? Kanada

Karibský ostrov byl v historii vždy vazalem nějaké velmoci. Španělska, USA, pak Sovětského svazu. Dnes hledá nové „hodné strýčky“.

Situace pro Kubu je dnes nová v tom, že se ostrov musí vlastně poprvé v historii zkusit postavit na vlastní nohy. Už od doby, kdy přistál k jeho východnímu cípu Kolumbus, byl ostrov vždy vazalem nějaké velmoci. Po staletí to bylo nejdříve Španělsko, které ostrov využívalo jako obchodní základnu i klíčového světového producenta cukru. Kubánci uvádějí jako příklad svého typického pacifismu to, že proti koloniální nadvládě povstali jako jeden z posledních národů na západní polokouli a od Španělů se osvobodili až v roce 1898.

Jenomže se to stalo s pomocí Spojených států, které podle některých Kubánců národu revoluci „ukradly“ a další půlstoletí ostrov de facto ovládali. V té době sice Kuba obchodně vzkvétala coby výstavní skříň Latinské Ameriky, zabydlela se tu ovšem také americká mafie s kasiny a prostitucí. A režim prezidenta Batisty se po slibných úvodních reformách postupně proměnil v klasickou diktaturu.

Tu v roce 1959 svrhla castrovská revoluce a Fidel zakormidloval do náruče jiného zjištěného patrona za mořem – Sovětského svazu. Ten posílal režimu obrovské částky a za ty si de facto vydržoval ostrov jako vhodnou vojenskou základnu vzdálenou jen pár desítek kilometrů od pobřeží USA. Když se ale na počátku devadesátých let sovětský blok rozpadl, Kuba se rázem ocitla bez vnější pomoci a obnažila se v plné nahotě bída domácího hos-

Číňané dodávají na dluh například autobusy či osobní auta.

Foto: Shutterstock.com

podářství. Země byla na pokraji hladu, nebyl benzín, skoro nic se nevyrábělo. Tato nejhorší léta se kulantně označují jako „zvláštní období“.

VENEZUELA VYMĚNILA SVOU ROPU ZA DOKTORY

Zemi ale zase podal ruku někdo zvenčí – Venezuela. Po přelomu tisíciletí si tamější autokrat Hugo Chávez užíval svých 15 minut slávy, když za prodej tehdy drahé ropy mohl Kubu dotovat a pomohl. Dával sprádelnému socialistickému režimu ropy levně, Kuba ještě surovinu přeprodávala dál a na oplátku poslala své doktory Venezuelu. Ta má ale nyní sama fatální problémy, když socialistické hospodářství pod vedením Chávezova nástupce Madura definitivně zkolabovalo.

Kdo se tedy novým patronem Kuby stane nyní? Do jisté míry roli převzala ideologicky spřízněná Čína. Na dluh dodává ostrovu osobní vozy či autobusy, stojí za některými stavebními projekty. Ale Číňané jsou přes veškerou ideologii hlavně pragmatci a nebudou do Kuby lít peníze bez vyhlídky na výnos. A ten je zatím v nedohlednu.

KANAĎANÉ TURISTICKÉ VÍZUM NEPOTŘEBUJÍ

Mezi současné hodné strýčky Kuby patří ovšem ještě jedna země, kterou by asi nikdo nečekal – kapitalistická

Kanada. Často lze vidět Kubánce, kteří nosí na tričku hrdě vlajku s javorovým listem, jiní si kanadskou zástavou zdobí automobil. Kanadským turistům, kterých ročně dorazí víc než 1,2 milionu, umožňuje vláda na ostrov bezvízový vstup. Mnozí se tak pravidelně stěhují na karibské pláže na většinu zimy, přáteli se s místními rodinami a jsou vítaným zdrojem valut.

Odkud se nepravděpodobně přátelství zemí s obrácenou politickou orientací vzalo? Má několik příčin. Kanada jako jedna z mála kapitalistických zemí nepřerušila s Kubou diplomatické styky ani po převzetí moci Fidelem Castrem. V devadesátých letech byla mezi prvními investory, kteří začali financovat na ostrově projekty v turistickém a těžebním průmyslu. V posledních letech převyšoval vzájemný obchod miliardu dolarů ročně.

Důvod, proč spolu dva národy od písmene K sympatizují nejen na úrovni vlád, ale i na úrovni řadových obyvatel, je ovšem ještě jeden. „To je jednoduché. Máme problém se stejným velkým sousedem. A společný rival, to vždycky spojuje,“ shrnuje v letovisku Playa del Este jeden kanadský turista v narážce na Spojené státy americké. Ty se začaly v době Obamovy éry s Kubou usmířovat, Trump ale zase zpřísnil ekonomické embargo a zamezil přílivu amerických turistů. I nový prezident USA Joe Biden s uvolněním vztahů zatím příliš nespěchá. Jako vstřícný krok zatím jen hodlá uvolnit restriktce pro Američany mířící na ostrov. Přislíbil také 20 tisíc amerických víz ročně kubánským imigrantům do USA. Pro samotný karibský ostrov ještě krušné časy zdaleka nekončí. ✖

Josef Novák

SPEKULACE NA SÍTI: JE KANADSKÝ PREMIÉR FIDELOVÝM SYNEM?

Přátelství velmi napomáhá také současný kanadský premiér Justin Trudeau, který byl obdivovatelem Fidela Castra. Po jeho smrti mimo jiné uvedl: „Castro byl legendárním revolucionářem a řečníkem, ostrovnímu národu přinesl znatelný rozvoj ve vzdělání a zdravotnictví.“ Média

a sociální síť dokonce opakovaně převalují bizarní spekulaci, že kanadský premiér je ve skutečnosti Fidelův syn. Měl to být důsledek návštěvy, kterou v sedmdesátých letech vykonal na Kubě otec dnešního premiéra, Pierre Trudeau. Ten byl pro změnu tehdejším předsed-

dou kanadské vlády a na Kubu ho doprovodila jeho manželka, krásná herečka Margaret Trudeauová. K inkriminované návštěvě ale došlo dávno poté, co byl již jejich syn narozen, takže kanadské úřady popírají celou spekulaci jako nesmysl. ✖

Chile zažívá sociální experiment: Jak se píše ústava ve 21. století

Po protivládních protestech země zvolila unikátním způsobem ústavodárné shromáždění, které má stejný počet mužů jako žen. To má nyní stvořit novou ústavu, jež nahradí tu z éry diktátora Pinocheta.

Třetí květnový víkend definitivně rozsekl palčivou otázku aktuálního rozložení politických sil v Chile, kde se má velmi brzy, písmenko po písmenku, začít tvořit nová ústavní listina. I když se dalo očekávat, že prim v tomto náročném úkolu bude hrát opozice, političtí komentátoři byli zdrženliví. Z voleb do takzvaného ústavodárného shromáždění pro přípravu nové ústavy nakonec přece jen vyšla vítězná opozice a nezávislí kandidáti, kteří tento orgán ovládnou ústavní většinou.

Přes 150 zvolených zástupců, ne náhodou 78 mužů a 77 žen z nejrozličnějších prostředí, se tak pravedpodobně jednou za život zhostí nelehkého úkolu shodnout se na nové společenské smlouvě a naplnit očekávání do nich vložená. Konečné znění nové ústavy by se mělo vyřádat během velmi krátkého časového úseku v délce zhruba jeden rok.

Jak se demokratická země zčistajasna rozhodne pro sepsání nové ústavy? Ve skutečnosti je tato situace výsledkem společenského tlaku „zespoda“, který vyeskaloval koncem roku 2019. Co se tehdy odehrálo a jak to vypadá, když se píše ústava od A do Z v 21. století?

CHILSKÉ JARO ZAČALO KVŮLI LÍSTKU NA METRO

V říjnu 2019 přišlo období „chilského jara“. Chilané tehdy vyšli do ulic vyjádřit svoji dlouhodobou frustraci způsobenou přetrvávající společenskou nerovností mezi obyvateli. Protesty vyvolané zdražením jízdného v hlavním městě zprvu působily jako jedny z mnoha. V Latinské Americe jsou totiž všemožné stávky, bojko-

ty a protesty na denním pořádku. Následně však ochromily celou zemi natolik, že byl vyhlášen výjimečný stav.

Nedlouho poté došlo ve snaze zklidnit rozčarované občany k částečné rekonstrukci vlády a bylo vyměněno osm ministrů. Další opatření následovala, například zkrácení pracovního týdne na 40 hodin, fixace maximální úrokové míry pro studentské půjčky, snížení cen hromadné dopravy pro seniory.

NA KANDIDÁTKÁCH SE STŘÍDALI PRAVIDELNĚ MUŽ A ŽENA

Referendum rozhodlo, že musí vzniknout nová ústava. Volby do ústavodárného shromáždění byly v ledasčem jiné oproti běžným volebním kláním. Všechny prezentované kandidátní listiny musely začínat

Bylo zformování ústavodárného shromáždění, které jako první na světě respektuje genderovou rovnost.

ženskou kandidátkou, následovat kandidátem opačného pohlaví a pokračovat v tomto střídavém režimu. Po sečtení hlasů v případě lichého počtu zvolených kandidátů není možné, aby jedno pohlaví převýšovalo v počtu kandidátů opačné o více než jednoho kandidáta nebo kandidátku.

Výsledná kompozice shromáždění musela rozdělit 155 křesel proporčně mezi muže a ženy, čehož bylo dosaženo korekcemi v rámci systémového výběru z kandidátních listin. Tak se dosáhlo zformování ústavodárného shromáždění, které jako první na světě respektuje genderovou rovnost.

ZASTÁNÍ MAJÍ I PŮVODNÍ ETNIKA

Garantováno bylo také 17 křesel pro zástupce původních etnických skupin. Touto cestou se má ošetřit, aby nová ústava skutečně hájila zájmy všech obyvatel Chile. V tomto novém ústavodárném orgánu zasednou společně akademici, právníci, inženýři, umělci, studenti, lékaři a mnoho dalších lidí se zájmem na konkrétní podobě zejména budoucích ústavních práv.

Co se týče rozložení sil v ústavodárném shromáždění, většinu křesel (64 procent) získali nezávislí kandidáti a kandidáti opozice (48 křesel nezávislí, 53 křesel opozice – v součtu tedy více než dvě třetiny všech křesel). K tomuto výsledku podle některých odborníků výrazně napomohly možnost participace nezávislých kandidátů, požadavky genderové parity či rezervace míst pro zástupce domorodých komunit.

ÚSTAVNÍ KOMPLEX CHILANŮ

Protáhla jihoamerická země má pozoruhodnou demokratickou životní dráhu – od vojenského převratu v roce 1973 se zde lidé potýkali s represivním diktátorským režimem generála Augusta Pinocheta. Jeho nástup podporovala i americká CIA, neboť na pozadí studené války nebyla pro Spojené státy žádoucí další země budovaná v duchu socialistických myšlenek. Pinochet byl naproti tomu neoliberal, který si za účelem ekonomických reforem přizval skupinu ekonomů zvanou Chicago Boys, mezi které patřil i Milton Friedman, což hrálo do karet USA. Skupina chicagské školy vyvedla zemi v druhé polovině 70. let z krize díky sérii tržně orientovaných opatření a vlně privatizace. Na jedné straně tedy stál takzvaný chilský zázrak, na druhé ale režim porušující lidská práva, likvidující opozici, způsobující uprchlické vlny do sousedních zemí i na vzdálenější kontinenty.

ÚSTAVA OD PINOCHETA

V roce 1980 Pinochet vydal ústavu, která v zemi platí dodnes. Jeho

diktatura nakonec trvala 17 let do doby, než se diktátor rozhodl svoji moc legitimizovat prostřednictvím referenda. To nedopadlo zcela podle očekávání a v jeho důsledku byla, ku překvapení všech, znovu nastolena demokracie. Ta byla donedávna v latinskoamerickém kontextu dávána za příklad v zemích, které se trápí s populistickými politiky. Chile se totiž populismus dlouho vyhýbal. Možná i proto působila tamní demokracie jakýmsi neochvějným dojmem, nicméně do dokonalosti má chilský status quo daleko.

KONGRESMANI ŽILI VE VĚŽI ZE SLONOVINY

V Chile se obecně s oblibou lamentuje nad tím, že kongres je tvořen převážně absolventy pěti privilegiovaných univerzit nebo jejich příbuznými. Jeho členům je vyčítáno odcizení od každodenní reality obyčejných lidí. To nepřekvapí při pohledu na platy chilských senátorů a poslanců, jejichž hrubý měsíční plat činil na konci roku 2019 zhruba 13 tisíc dolarů. Výše platu členů kongresu byla definována právě v kontroverzní ústavě z roku 1980, ve které stojí, že platy poslanců a senátorů musejí odpovídat platům ministrů včetně všech příspěvků, které jim náleží. Čili k jejich platu se přičítají ještě příspěvky v hodnotě 12,5 tisíce dolarů v případě poslanců a 25 tisíc dolarů v případě senátorů. Příspěvky slouží na výdaje za dopravu, pronájmy kanceláří či poradenské služby. V květnu byly mzdy kongresmenů sníženy na asi 8,5 tisíce dolarů, nicméně stále je to zhruba dvaadvacetinásobek minimální mzdy. Pro srovnání, v Česku je to zhruba šestinásobek.

DVĚ TŘETINY LIDÍ VYDĚLAJÍ MÉNĚ NEŽ 700 DOLARŮ

Akademik, politolog a výkonný ředitel InfoAméricas Patricio Zamorano vysvětluje, že nová ústava by měla odstranit principy privatizace základních práv (zdraví, vzdělání či důstojné stáří). Zamorano velmi názorně uvádí, že „široký rozsah příležitostí, které teoreticky Chile nabízí, není využíván 70 procenty populace, která vydělává méně než 700 dolarů měsíčně.“ Řešení spatřuje v nahrazení rovných příležitostí rovnými právy, což dokládá příklady ústavních článků, které považuje za

Demonstrace v roce 2019 ochromily Chile natolik, že byl nakonec vyhlášen výjimečný stav.

nejzávadnější. Je například dáno, že stát „chrání přístup“ ke zdravotní péči, nikoli „právo na zdravotní péči.“ Podobně je to s univerzitním vzděláním, za které mladí Chileané platí vysoké školné. Statisticky lidé v kategorii nízkých a středních příjmů vlastní v Chile pouze kolem dvou procent bohatství celé země. Navíc na 40 procent daňových příjmů pochází z DPH a pouze devět procent daňových příjmů pochází z kapes nejvyšší třídy. To mnozí považují za protiústavní vzhledem k nutné výši minimální mzdy.

KMOTRY STRANOU

Na investigativním webu Ciperchile.cl byly zveřejněny výsledky online průzkumu k tématu nové ústavy. Největší obavu mezi respondenty dle výsledků průzkumu budila situace, kdy by byl celý konstituční proces opanován tradičními politickými stranami a jejich stranickými zájmy, přičemž znepokojení vzbuzovala také obava z neblahého vlivu korupce. Tyto obavy byly po zveřejnění výsledků voleb do ústavodárného shromáždění částečně rozpuštěny. Respondenti dále uváděli, že chtějí společnost založenou na zásadách rovnosti, respektu, spravedlnosti, svobody a solidarity. Za nejvíce znepokojivé otázky označovali vzdělání a přístup ke zdravotní péči, skutečné uznání původního obyvatelstva, absence důstojného bydlení či penze. Některé skupiny mají pak více partikulární zájmy, například feministické hnutí prosazuje především právo žen na potrat a genderovou rovnost. Většina respondentů se shodla na důležité roli transparentnosti a efektivitě státního aparátu.

Dá se říct, že v Chile ohledně potřeby vytvoření nové ústavy panuje s výjimkou nejvyšší společenské třídy společenská shoda. Na druhou stranu existuje i nemalá část lidí, kteří se obávají argentinského, nebo v horším případě venezuelského scénáře. Ti argumentují především složením ústavodárného shromáždění, ve kterém mají velkou váhu vyložené antisystémová hnutí nebo komunistická strana. V latinskoamerickém kontextu je tato diverzita přijímána jen s velkou nevolí chilských konzervativních voličů zvyklých na zavedené pořádky. Přirozeně bude celý proces tvorby nové ústavy nebývalým střetem mocenských zájmů různých skupin, jehož smyslem je směřovat ke spravedlivějšímu uspořádání společenských poměrů, na čemž budou pravděpodobně nejvíce trhat elity. Jak moc extrémní podoby tato reorganizace nabere, však zůstává nezodpovězeno. Mezi běžnými Chileany je proto patrný jistý optimismus s nadějí na lepší zítřky. Několik posledních měsíců se v Chile pořádaly různé debaty o ústavní problematice s místními odborníky, diskutovali všichni se všemi a otevíraly se i tabuizované otázky. V poslední instanci bude vše znovu v rukou lidu. Návrh nové ústavy bude podléhat opět schválení v celostátním referendu plánovaném na druhý semestr roku 2022. V případě kladného výsledku referenda musí být ústava do 10 dnů od svého vyhlášení uvedena v platnost.

Jsme svědky vzrušujícího vývoje, který je do jisté míry i určitým sociálním experimentem. Dojde ústavodárné shromáždění ke kompromisu a shodne se na textu nové ústavy? Podaří se Chileanům dosáhnout lepšího přístupu k vysokoškolskému vzdělání a zdravotní péči? Podaří se domorodým etnikům vydobýt si důstojnější místo ve společnosti? Nastaví se podmínky pro tolik žádanou daňovou reformu? Obejde se celý proces bez násilí? Jakou roli budou hrát v celé věci dezinformace? Jak dopadne druhé referendum? A dojde při optimistickém scénáři ke skutečným změnám ve společnosti? To vše jsou otázky, pro které se vyplatí dění v Chile pozorně sledovat. ✖

Linda Slovákova

Oddělení Amerik, odbor zahraničně ekonomických politik II
Ministerstvo průmyslu a obchodu

Východní sousedé EU pozvali investory do dopravy a energetiky

Online konference představila nové obchodní šance v 11 bývalých zemích Sovětského svazu.

Má to pomoci vrátit vzájemný obchod do obrátok.

Kvůli pandemii totiž propadl o celou pětinu.

Foto: CzechTrade

Postsovětské státy spolupracující s Evropskou unií nabízejí investiční možnosti v mnoha sektorech. Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) se proto na jaře rozhodlo uspořádat online konferenci zaměřenou na tento region, tentokrát s cílem představit investiční pobídky v energetice a dopravě.

Počet přes 100 účastníků z prostředků firem, partnerských i českých institucí naznačuje, že i české podniky považují trhy zemí Východního partnerství a Střední Asie za perspektivní. „Státy regionu, který se rozkládá mezi Evropskou unií a východní Asií, jsou důležitými obchodními partnery České republiky i celé EU. Do těchto zemí plyne osm procent z českého exportu mimo EU,“ uvedl vicepremiér a ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček a dodal: „Obrat s těmito zeměmi byl v roce 2020 poznamenán pandemií nemoci covid-19, kdy se snížil meziročně o 19 procent. Pro-

to jsme rádi, že se tato konference konala, věřím, že napomůže obnově vzájemného obchodu a přílivu investic do regionu.“

„Aktivity zaměřené na region budou pokračovat také v druhé polovině roku 2021 a pak též v roce 2022. Za českého předsednictví EU hodlá MPO zorganizovat business fórum zaměřené na nové výzvy pro budoucí vztahy s Východním partnerstvím, jako jsou Green Deal, digitální transformace, meziregionální spolupráce, doprava a smart cities technologie,“ uvedl ředitel odboru zahraničně ekonomických politik Martin Pospíšil.

Evropská unie region označuje za strategické partnery a zástupci Evropské komise mimo jiné představili finanční programy, které je možné využít k financování transformačních projektů. Ty by měly státy regionu více otevřít obchodu s členskými zeměmi EU. Pro Střední Asii je v nejnovější strategii pro roky 2021 až 2027 alokována více než jedna miliarda eur.

Továrna v ukrajinském Lvově se už loni na začátku pandemie pohořově zaměřila na výrobu ochranných pomůcek.

DOPRAVA SE MÁ ZLEPŠIT SMĚREM DO ČÍNY I RUSKA

V dopravním panelu byli zástupci Ázerbájdžánu, Kazachstánu, Tádžikistánu a Uzbekistánu. Zástupkyně Kyrgyzstánu byla v energetickém panelu. Panovala shoda na potřebě zkvalitnění infrastruktury a dopravních koridorů. Pro české společnosti se rýsují možnosti například při dodávkách kolejových vozidel. Řečníci ze středoasijských zemí zmiňovali nutnost lepšího propojení regionu s Čínou a Ruskem, zatímco zástupce Ázerbájdžánu zmínil příležitosti pro zvýšení kapacity nákladní letecké dopravy z Ázerbájdžánu do Střední Asie.

V energetickém panelu vystoupili zástupci Arménie, Běloruska, Gruzie, Kyrgyzstánu, Moldavska a Ukrajiny. Všichni řečníci deklarovali potřebu transformovat energetický mix svých zemí tak, aby zahrnoval větší podíl energie z udržitelných zdrojů. Zástupci Gruzie a Kyrgyzstánu akcentovali velký potenciál pro investice do vodních elektráren. Zástupci Arménie a Běloruska zmínili probíhající projekty v oblasti jaderné energetiky.

STÁTŮM VÝCHODNÍHO PARTNERSTVÍ POSÍLAJÍ MNOHO PENĚŽ MIGRANTY

Členové Východního partnerství se vyznačují zajímavými exportními i investičními příležitostmi v mnoha různých odvětvích. Regiony charakterizují agrární-průmyslové ekonomiky s často velkým podílem populace pracujícím v zemědělství. Většina z nich je částečně závislá na remitencích (tedy finanční podpoře rodiny žijící v těchto zemích od

NA KTERÉ VÝCHODNÍ ZEMĚ SE KONFERENCE ZAMĚŘILA?

Šlo o státy východní Evropy, oblasti Kavkazu a Střední Asie. Konkrétně se jedná o Arménii, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzii, Moldavsko a Ukrajinu a dále Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Turkmenistán a Uzbekistán. **x**

migrantů zaměstnaných v zahraničí) a mezinárodních donátorech. Země čelí řadě externích výzev, mezi které se počítají zamrzlé konflikty a územní spory. Problémem je často také nestabilní domácí politické prostředí.

Tři ze zemí Východního partnerství jsou součástí Hluboké a komplexní zóny volného obchodu (DCFTA). Tu tvoří státy EU a země, které s Uníí ratifikovaly Asociační dohody, tedy Gruzie, Moldavsko a Ukrajina. To pro české firmy znamená více možností a snazší orientaci

Kazachstán usilovně rozšiřuje své železnice jako koridor na cestě mezi Čínou a Evropou, k velkým investicím patřilo nové hlavní nádraží v metropoli Nur-Sultan.

Foto: CzechTrade

Obrat s těmito zeměmi byl v roce 2020 poznamenán pandemií nemoci covid-19, kdy se snížil meziročně o 19 procent.

v místním legislativním prostředí díky postupné harmonizaci právních předpisů.

Produktovod BTC (Baku-Tbilisi-Ceyhan), umožňuje dovoz ropy z Ázerbájdžánu přes Gruzii a Turecko do Evropy a představuje strategickou součást energetického mixu EU. Země Východního partnerství mají potenciál v různých odvětvích, tahouny však jsou hlavně v energetice, vodním a odpadovém hospodářství, dopravě,

zdravotnictví, zemědělství a potravinářství.

STŘEDNÍ ASIE ŽIJE HLAVNĚ Z VÝVOZU SUROVIN

Do budoucna je pro české firmy Střední Asie velmi perspektivním regionem, ve kterém nyní žije více než 75 milionů lidí. Region má však svá specifika. Tím nejvýznamnějším je odlehlá vnitrozemská poloha s náročnými klimatickými podmínkami. Významným faktorem je také slabost regionálních ekonomik spojená s nedostatkem finančních zdrojů, vysoká míra teritoriálního rizika a silné korupční prostředí na všech úrovních. Všechny středoasijské země jsou tranzitními ekonomikami závislými především na exportu nerostných surovin, v případě Kyrgyzstánu, Tádžikistánu a částečně i Uzbekistánu i na remitencích a mezi-

národních donátorech. Výkon ekonomiky regionu je tak přímo odvislý od cen nerostných surovin na světovém trhu a výkonu ruské a turecké ekonomiky, kde působí středoasijské pracovní migranti.

Jednoznačnými tahouny Střední Asie jsou Kazachstán a Uzbekistán. Tyto dvě země jsou také hlavními a nejperspektivnějšími obchodními partnery České republiky v regionu, drtivě však dominuje obchod s Kazachstánem, který tvoří 87 procent celkového obchodu. Bilance je od roku 2020 aktivní, a to kvůli snížení tradičně vysokého dovozu ropy z Kazachstánu do ČR. ✖

Matyáš Viktora, Jakub Mareš
Oddělení zemí východní Evropy, západního Balkánu a Střední Asie
Odbor zahraničně ekonomických politik I
Ministerstvo průmyslu a obchodu

Atraktivní odvětví pro export

DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY A INFRASTRUKTURA

V regionu existují příležitosti k součinnosti v sektoru kolejových dopravních prostředků při rekonstrukci železničních tratí, při dodávkách nových vozidel MHD. Perspektivní je taktéž oblast letectví – české společnosti jsou lídry ve výrobě malých letadel a technologií řízení letového provozu. Lze též navázat na současné dodávky osobních aut a autodílů.

ENERGETIKA A ENERGETICKÁ EFEKTIVITA

Místní energetická infrastruktura je již zastaralá a vyžaduje zavedení nových technologií. České společnosti se mohou prosadit při probíhající modernizaci stávajících uhelných elektráren, rekonstrukci a výstavbě malých či středních vodních elektráren, budování nových kotlen. Jde zejména o potenciální dodávky elektrotechnických výrobků, čerpadel, turbín, speciálních ocelových trub, ventilů, filtrů, zařízení pro elektrárny, přenosové soustavy a trafostanice.

OBRAVNÝ PRŮMYSL

Ve většině zemí regionu probíhá postupná modernizace všech úrovní armádních a bezpečnostních složek v souvislosti s posilováním bezpečnosti. Škála probíhajících a budoucích možných dodávek je široká, tedy od výzbroje a výstroje bezpečnostních složek až po technologicky náročné systémy používané jednotlivými druhy vojsk.

TĚŽEBNÍ TECHNOLOGIE

Region má značné zdroje nerostných surovin, zejména ropy, zemního plynu, zlata, rtuti a uranu. Výstavba a modernizace systému těžby a tranzitu nerostných surovin vytváří možnosti pro dodavatele odpovídajících technologií.

VODOHOSPODÁŘSKÝ

A ODPADNÍ PRŮMYSL

Sektor vodního hospodářství skýtá řadu možností pro spolupráci (úprava vody a její

rozvody, filtry na vodu v domácnostech, čištění odpadních vod). Velice aktuální je též zavádění nových technologií do systému sběru a třídění odpadů ve městech.

ZDRAVOTNICKÝ A FARMACEUTICKÝ PRŮMYSL

V oblasti zdravotnictví se české společnosti mohou uplatnit v řadě aktivit. Státy mají zájem o kooperaci například při výstavbě či rekonstrukci nemocnic. Státy mají zájem o dodávky zdravotnické techniky, nemocničních lůžek, léků, či komunikační techniky.

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Možnosti pro spolupráci existují u zemědělské techniky, chovu plemenného skotu, technických plodin, osiva, technologií na zpracování zemědělské produkce (pekárenské zařízení, balicí technika, linky na stáčení nápojů). ✖

Kompenzace i záruky pro export. Pomoc podnikatelům nekončí

Během pandemie vzniklo mnoho programů na pomoc českým firmám a živnostníkům. Exportérům je ušit na míru program Covid Plus, který vláda prodloužila až do konce letošního roku.

Česká republika se po pandemii koronaviru vrací k normálnímu životu, otevřely se obchody i další služby. Podpora pro podnikatele ale přesto nekončí. Bez ohledu na konkrétní sektor či počet zaměstnanců mohou podniky žádat o dotace z programu Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO), který nese jméno COVID – Nepokryté náklady. Žádosti je možné podávat do 19. července 2021.

Čeští exportéři mohou minimálně do konce letošního roku využít pomoci v programu Covid Plus. „Klíčovým posláním MPO je podporovat podnikání v jakékoli době, během krize to samozřejmě platí o to víc. Od začátku pandemie loni v březnu jsme operativně na pomoc firmám a živnostníkům připravili a spustili řadu programů. Velký zájem mimo jiné byl a je o plošné, vzájemně alternativní kompenzační programy COVID 2021 a COVID – Nepokryté náklady. V prvně jmenovaném podnikatelé podali téměř 15 tisíc žádostí za zhruba 6,8 miliardy korun, ve druhém, kde první výzva běží do 19. července, dosud přišlo víc než dva tisíce žádostí za zhruba 2,4 miliardy korun. Připravili jsme i programy na podporu chytrých řešení proti koronaviru, například Czech Rise Up nebo Technologie COVID-19,“ říká vicepremiér a ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček.

Například ve třetí výzvě programu COVID – Nájemné, kde skončil příjem žádostí na začátku dubna, rezort eviduje přes 45 tisíc žádostí za 3,9 miliardy korun.

Nově se pomoc podnikatelům bude více řešit formou státních záruk. „Na stále běžící program COVID III naváže vládou schválený program COVID III – Úprava Invest, který firmám pomůže s investičními úvěry. Podpora se bude nově vztahovat na investiční úvěry až do výše 90 milionů korun v závislosti na velikosti podpořeného podniku a maximální výši ručení,“ říká vicepremiér Havlíček.

PROGRAM PRO EXPORTÉRY JE PRODLOUŽEN

Exportéři mohou využít pomoci v programu Covid Plus, který MPO připravilo se státní pojišťovnou EGAP. Banky budou moct žádat EGAP o záruky Covid Plus pro větší české exportující firmy až do konce roku 2021, vláda nedávno schválila prodloužení programu. Ke konci května 2021 pojišťovna schválila záruky za úvěry v hodnotě 20 miliard korun, eviduje přitom 97 schválených záruk.

Záruky pomáhají větším českým vývozním firmám se zajištěním potřebné likvidity v době pandemie. EGAP garance vystavuje, nad rámec běžného pojištění, od května loňského roku. Na každou schvá-

lenou záruku průměrně připadá úvěr v hodnotě zhruba 200 milionů korun. Největší část, skoro polovinu objemu ze schválených 20 miliard, přitom tvoří úvěry pro strojírenské firmy. EGAP zároveň poskytuje všem exportérům bez ohledu na jejich velikost pomoc standardními nástroji exportního financování. Nad rámec záruk Covid Plus loni pojistila úvěry za 35 miliard korun. V případě pojištění krátkodobých úvěrů na vývoz do zemí EU stoupla poptávka o pojištění až trojnásobně.

ČESKO POŽÁDÁ O 200 MILIARD KORUN PRO PLÁN OBNOVY

Česká republika podpoří rychlý investiční restart mimo jiné prostřednictvím Národního plánu obnovy (NPO), který vznikl pod taktovkou Ministerstva průmyslu a obchodu a bude financován z Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and resilience facility, RRF). NPO se zaměřuje na krátkodobé investice, jejichž dopad se projeví rychle. „Investujeme do chytrých řešení a technologií, chceme být zemí založenou na inovacích. Pro podniky by pak plán měl představovat růst produktivity a konkurenceschopnosti, snížení administrativní zátěže či cílenější podporu startupů a podnikání obecně. Česká republika požádá o finanční příspěvek z RRF ve výši zhruba 200 miliard korun, možné jsou i půjčky, a to až do výše 405 miliard korun,“ dodává vicepremiér Havlíček. Plán byl na začátku června odeslán Evropské komisi. MPO spustilo k plánu speciální a průběžně aktualizovaný web na adrese www.planobnovy.cz.

Na podporu českých podnikatelů z fondů EU se v programovém období 2021 až 2027 zaměří i Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost pod hlavičkou MPO s celkovou alokací na plánované aktivity ve výši 81,5 miliardy korun, kterou počátkem března schválila vláda.

KDE HLEDAT POMOC?

Ruku v ruce se státní podporou podnikatelům jde i informační servis. Už loni na jaře v reakci na pandemii vznikl rozcestník na adrese www.mpo.cz/koronadotace. Na stránkách je k dispozici přehled všech dotačních programů pro firmy a OSVČ. Dotazy podnikatelů vyřizuje celostátní linka 1212, která vznikla loni v březnu a jež pomohla už více než 400 tisícům lidí. Průběžně aktualizované otázky a odpovědi lze také najít na webu www.businessinfo.cz. x

Foto: Shutterstock.com

Na program Antivirus by měl navazovat kurzarbeit, který byl nyní předložen Senátu. Kurzarbeit je systémovým nástrojem, který může pomoci v období ekonomické recese, při živelních událostech, při kybernetických útocích nebo právě při pandemiích, když zaměstnancům nebude možné z objektivních důvodů přidělit práci. Stát v tom případě bude zaměstnavatelům částečně kompenzovat vyplacené náhrady mzdy a umožní zachovat pracovní místa při závažných hospodářských potížích. Firma bude moci kurzarbeit využívat časově omezenou dobu.

**Českým firmám
ztížila činnost
hygienická
opatření i odchod
víc než
dvou milionů
zaměstnanců na
práci z domova.**

PENÍZE ŠLY TAKÉ NA INOVACE PRO BOJ S COVIDEM

Loni na jaře spustilo MPO program Czech Rise Up a podpořilo projekty inovativních firem, které pomáhají bojovat s pandemií koronaviru. V prvním programu bylo rozděleno 160 milionů mezi více než 60 projektů, které byly veřejností oceňovány, od medicínských aplikací přímo během jarní krize přes technologie krizi předcházející až po řešení ekonomických následků. Na podzim loňského roku MPO spustilo pokračování programu – Czech Rise Up 2.0, který se zaměřil na oblast výzkumu a zdravotnictví.

MPO pomáhalo i se zaváděním osobních ochranných a zdravotnických prostředků od tuzemských výrobců. A to speciálními programy, poskytováním informací a spoluprací při vývoji, výrobě a certifikování osobních ochranných i zdravotnických prostředků. Resort také spolupracoval s akademickou obcí, například s Českým vysokým učení technickým v Praze. Díky těmto subjektům tak mimo jiné došlo k vývoji a výrobě respirátoru RP95-M či ventilátoru CoroVent.

Agentura CzechTrade poskytovala až do konce roku 2020 služby pro exportéry zdarma. Pracovníci zahraničních kanceláří tyto služby nabízely v 58 teritoriích po celém světě. Zájem českých firem z oboru o zdravotnické prostředky se od loňského jara měnil podle aktuálního vývoje situace. Bezplatné zakázky pro zdravotnickou techniku nebyly omezeny počtem tři až pět jako v jiných oborech. ✖

(red)

Online projekt propojil firmy i výzkumníky

Během pandemie vznikla platforma CoVpoint.org, nyní už GovPoint.org. Je ve správě agentury CzechInvest a propojuje poptávku a nabídku výrobků a služeb souvisejících s pandemií. Díky propojení kapacit různých týmů vyvíjejících zdravotnické pomůcky se podařilo například upravit nemocniční lůžko společnosti LINET

do takové podoby, aby bylo možné pacienty ve vážném stavu podrobit vyšetření EIT. Platforma GovPoint.org bude v oblasti B2B fungovat nadále. Díky ní by se firmy mezi sebou (ale například i s vývojovými a výzkumnými subjekty) měly adaptovat na změny v ekonomice a přelomové události. ✖

BusinessInfo.cz slaví dvacetiny

Internetový portál, kde najdou podnikatelé obrovské množství informací o daních, o založení i provozu firmy, o nových zákonech, o podpůrných programech v době covidu i dalších tématech. To je web BusinessInfo.cz, který nabízí služby podnikatelské veřejnosti už od roku 2001.

Když byla v 9. září 2001 byla zaregistrována internetová doména www.businessinfo.cz, začala se nenápadně naplňovat vize informačního webu, který bude ucelenou online službou pro celou českou podnikatelskou veřejnost.

portál, který nabízí tento druh informací zcela bez reklam.

Portál jde s dobou a neustále je vylepšován. Rozšířil se tak oproti dřívější textové podobě také o pravidelný přísun videí tvořených přímo týmem BusinessInfu na konkrétní podnikatelská témata. Web také nyní obsahuje interaktivní služby, jako je třeba kalkulačka kurzových rizik E-start. Business-Info je dnes aktivní na hlavních sociálních sítích.

Letos na jaře byla pod křídly BusinessInfu spuštěna také online varianta časopisu Český export a podnikání a to na samostatné webové adrese Exportmag.cz. Tým BusinessInfu se podílí jak na

technickém řešení, tak na obsahové stránce nového exportního webu. Magazín přináší každý týden silná témata z oblasti exportu, mezinárodního obchodu a také profily úspěšných českých vývozců.

V letošním roce dostává portál moderní kabát i co do vzhledu. Přichází redesign loga, claimu a celkového layoutu. Značka je budována tak, aby odrážela národní identitu a profil webu. Nové výrazné logo v barvách trikolory tak spojuje motiv byznysu a informací se zdůrazněnými znaky teček, které odkazují k digitálnímu prostředí.

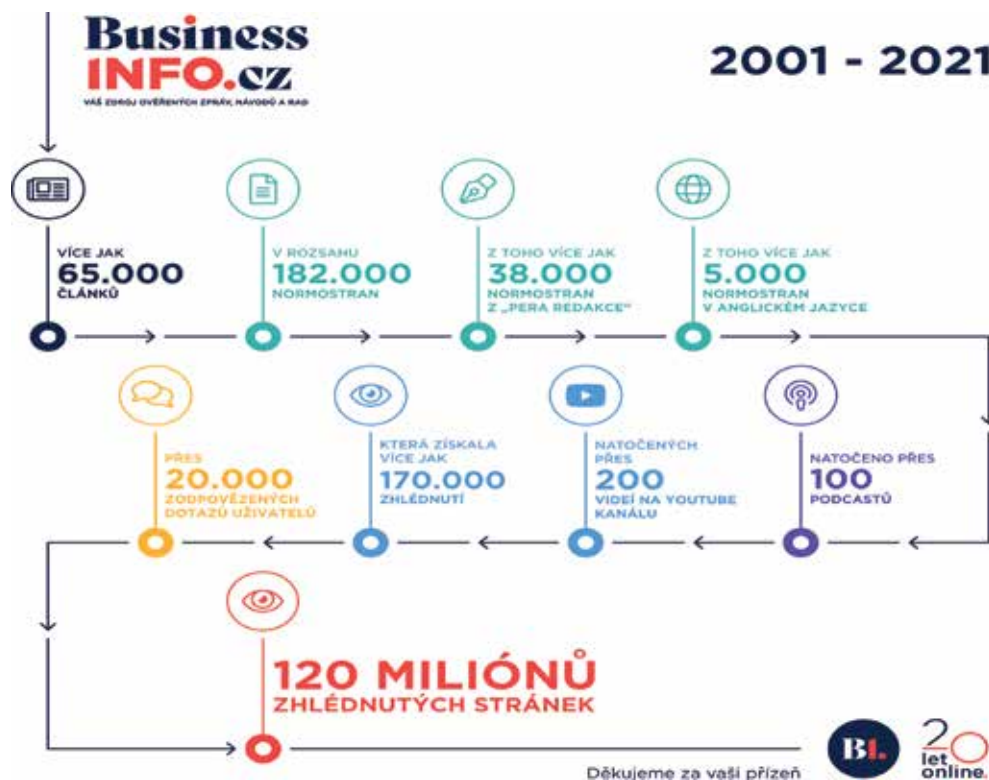
Dvacetileté výročí úspěšné existence připomene také speciální grafický prvek. Ten byl vybrán z návrhů studentů Fakulty multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, kteří jsou odchovanci tamějšího Ateliéru Grafický design. Zvítězil nakonec návrh mladé designérky Silvie Jakubkové. I dvacáté narozeniny tak získaly vlastní značku. **x**

(red)

20 let online.

Po nesmělých začátcích nakonec úspěch portálu překonal očekávání. Dnes je pro mnoho podnikatelů pravidelným a nepostradatelným zdrojem informací. Průměrná návštěvnost je v normálních dobách přes 300 tisíc uživatelů měsíčně. Užitečnost portálu se ale dvojnásob ukazuje během pandemie, kdy mnoho podnikatelů hledá ucelené informace o státní podpoře a návštěvnost webu se zvedá skokově ještě o další desítky procent.

BusinessInfo je přitom jediným portálem o podnikání a exportu, kde uživatel získává aktuální informace z první ruky ověřené konkrétními úřady a organizacemi státní správy v Česku a zahraničí. Zřizovatelem webu jsou Ministerstvo průmyslu a obchodu a agentura CzechTrade. Jde také o jediný

Česko zavaluje vizuální smog, říká vítězka grafické soutěže

Ve své tvorbě má široký záběr od designu ponožek až k obalům výrobků z konopí. Designérka Silvie Jakubková také vyhrála soutěž o návrh grafického prvku k výročí 20 let existence portálu BusinessInfo.

► Jak váš návrh vznikl?

Snažila jsem se prvek udělat co nejjednodušší, protože nové logo BusinessInfo je celkem komplikované a výrazné. Tak, aby prvek byl dostatečně kompatibilní, ale zároveň logo nerušil. Při práci zkouším různé fonty a hledám ten ideální. V tomto případě to bylo rychlejší, protože jsem se inspirovala fontem nového loga. Pak zkouším různou barevnost a propojuji svou kreativitu s rukou, přesněji s myší. Přichází hromada nápadů a variant, postupně je ubírám, až se dostanu k té finální, s níž jsem nejvíce spokojená. Tvorba návrhu trvala asi sedm hodin.

► Na jakou oblast designu se specializujete?

Zaměřuji se především právě na loga a vizuální identity. V posledních letech se ale dostávám také k zajímavým zakázkám v oblasti obalů a designu produktů. Práci si zpestřuji například designem ponožek pro značky BeWooden či Soxit, tiskovými materiály pro Magistrát města Zlín nebo obalovým designem a vizuální identitou pro společnost Herbalus, která vyrábí přírodní oleje a další přípravky na bázi konopí.

Jednoduchý, čistý design může být nakonec výdělečnější než agresivní a přelácaná reklama.

► Jak vnímáte poslání designu, co se týče praktického využití v průmyslu nebo ve službách?

V Ateliéru grafického designu ve Zlíně nás vždy učili, že grafický design je to, co prodává. Můžete přijít s inovační myšlenkou, produktem, ale pokud to nepodtrhnete kvalitní propagací a vizuální prezentací, tak vaše snahy přicházejí vniče. Jste-li obchodník, tak je vaší vizitkou většinou první dojem, který klient získává z pohledu na

Silvie Jakubková

Ostravačka, která se před šesti lety přestěhovala za studiím do Zlína. Mezi její záliby patří vedle grafického designu také kultura a architektura. Při doktorském studiu v Ateliéru grafického designu ve Zlíně pracuje jako osoba samostatně výdělečně činná. Právě to jí dává volnost, kdy může pracovat odkudkoli pro kohokoli. Na Ostravu však Silvie Jakubková nezanevřela a portfolio se jí rozšiřuje o stále větší počet projektů s ostravskými kořeny. ✕

váš zevnějšek. Vaší vizitkou je účes a perfektně padnoucí oblek. Vizitkou vašeho byznysu je vaše logo a vizuální prezentace.

► Jak je na tom v přístupu k designu Česko ve srovnání se zahraničím?

Severské země nebo například Nizozemsko, tam je už velmi kvalitní

Silvie Jakubková navrhla design obalů pro firmu Herbalus.

základ designu z historie. V Česku vidím často mezery, stále je na čem pracovat. Klienti chtějí hodně výsledků za málo peněz. Podnikatelé se snaží neustále na malý prostor dostat co nejvíce reklamy. Plochy se přepĺňují texty a informacemi, které se zbytečně množí, vzniká vizuální smog. Je za tím snaha být pro diváka zajímavější než konkurence. Ale v důsledku je to pro mnohé odpudivější a sami sebe pak shazujete nízkou estetikou. Češi si tolik neváží slova a zkušeností člověka z oboru, věří, že ta jejich cesta je nejlepší. Měli by více naslouchat grafickým designérům. Je třeba si nechat poradit, od toho tady jsme. Jednoduchý, čistý design může být nakonec výdělečnější než agresivní a přelácaná reklama.

► Jak ovlivnila váš obor pandemie?

V posledních letech rostl zájem o kvalitní vizuální propagaci. A výrazným milníkem byl právě příchod pandemie. Většina podnikání se musela přemístit do online prostoru, kde již byl grafický zásah nezbytný. Poptávka po grafickém designu výrazně stoupla. ✕

Tomáš Stingl, Martin Zíka

Firma Duro Design spojila dřevo, kov a emoce

Zbyněk Midrle toužil před lety vyrábět z kovu a ze dřeva designový nábytek, který „jen tak někde nenajdete“. Sen se mu splnil. S manželkou vybudovali zákaznicky oceňovanou značku Duro Design a získali i prestižní mezinárodní cenu Red Dot Award.

Když jsem žil před lety ve švédském Malmö, oblíbil jsem si minimalistický styl, říká podnikatel Petr Hanzlík. Dnes bydlí s rodinou v pražské funkcionalistické vile připomínající babylonský zikkurat. V moderním funkcionalistickém stylu je zařízen i interiér. Pokoj zdobí minimalistický stůl, jednoduchá knihovna, úsporné police, kulaté designové věšáky – plech v kombinaci s masivním jasanovým dřevem. Nic nenarušuje čistou linii tvarů.

Veškerý nábytek je od české firmy Duro Design. „Věnoval nám ho kamarád z Brna ke svatbě ještě dřív, než jsme dostavěli. Jako by věděl, že sem bude dokonale pasovat. Vybavení nepůsobí stroze. Naopak se tu cítíte útulně,“ říká.

Jedna z kolekcí nábytku této značky získala letos prestižní ocenění Red Dot Award. Cenu uděluje od 50. let Design centrum Severního Porýní-Vestfálska nejlepším designérským počínům z celého světa. Pro jednatele rodinné firmy z Brna Zbyňka Midrle je to nejlepší odměna za splněný sen. Vyučený truhlář vždy toužil vyrábět vlastní nábytek. Takový, který se bude lišit od masové produkce a „jen tak někde ho nenajdete“.

Podle jeho manželky Venduly Midrlové je kvalitní a unikátní design pro výrobce základem úspěchu. „Naše motto je ‚dřevo, kov, emoce‘. Emoce je pro nás velmi důležitá a snažíme se ji do každého produktu vtisknout,“ shrnuje.

Ke vzniku kolekce společnost využila podpory CzechTrade Design pro konkurenceschopnost, která

jim umožnila spolupráci s designérským duem Herrmann&Coufal. „Tato spolupráce je ukázkovým příkladem, že design může být skvělým marketingovým nástrojem, když je dobře používán. Cílem spolupráce s designéry bylo rozšířit produktové portfolio Duro Design s ohledem na ekonomickou hladinu, na kterou firma cílí. Designéři skvěle pochopili výrobní možnosti klienta a s ohledem na současný trend doplnili kolekci BEND o produkty, které se na trhu okamžitě ujaly,“ říká Zuzana Sedmerová, vedoucí manažerka projektu Design pro konkurenceschopnost v agentuře CzechTrade.

MINIMALISMUS, ZA KTERÝM SE NEMUSÍ AŽ DO SKANDINÁVIE

Zbyněk Midrle začínal před 15 lety v malé kovodílně. Za ponkem u něj vznikala myšlenka proměnit vztah k umění a estetice ve výrobu vlastního designového nábytku. Zakladatel značky přitom vystudoval obor umělecký truhlář, umí tedy pracovat se dřevem i kovem.

Duro je na trhu od roku 2017, Vendula Midrlová přišla do firmy v roce 2019. Předtím vystudovala obor management v kultuře na Masarykově univerzitě.

Jimi navrhovaný nábytek je vždy z kovu a velmi často v kombinaci s masivem, ať už jde o dubové, či jasanové dřevo. „Máme rádi minimalistický styl a inspiraci skutečně hledáme jak ve skandinávských zemích, tak ve funkcionalismu. Za konkurenční výhodu považujeme to, že vyrábíme

minimalistický design, který pochází z české výroby od českých designérů a nemusíte pro něj až do Skandinávie,“ potvrzuje podnikatelka.

Esenci jejich tvorby je podle Venduly Midrlové hravost, konkrétně právě u oceněného nábytku. Všechny produkty ze zmíněné kolekce pojí jedno slovo – BEND, tedy ohyb.

„Zásadní je i to, že se zákazník podílí na finální podobě (ohyb kovové části), a tím si vytvoří vztah k danému produktu. Zejména u mužů to vyvolává velkou zvědavost, jak je těžké nebo snadné ohnout železo. Já vím, že je to snadné, už jsem si pár kousků naohýbala, ale byla jsem také zvědavá,“ směje se podnikatelka.

Výroba na míru je druhé odvětví, na které se ve firmě soustřeďují. S architekty a jejich klienty jsou v permanentním kontaktu. „Od prvního produktu jsme k návrhu vždy přizvali designéry. Spolupráce fungovala tak, že jsme měli ‚jasnou‘ představu, jaký produkt chceme. Designéři přicházejí se skicami a společně ladíme hlavně technické provedení, díky čemuž se posouvají i vizuální stránky hotového výrobku,“ říká Midrlová.

PROBLÉM V DOBĚ COVIDU? ZDRAŽOVÁNÍ MATERIÁLU

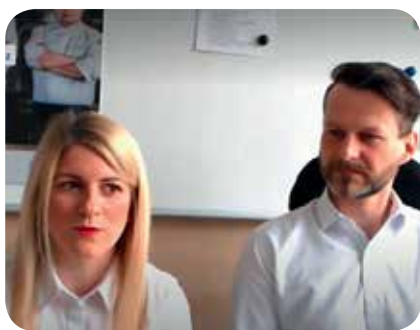
Jde o rodinnou firmu, kde jsou jen čtyři kmenoví členové a další externí pracovníci. Roční obrát loni – v době covidu, který jejich podnikání výrazně ovlivnil – byl tři miliony korun.

Krise spojená s pandemií se jejich byznysu dotkla zejména proto, že zákazníci přestali kupovat vybavení kanceláří. Už globální krize v roce 2009 byla pro ně velmi náročná. Přišli kvůli ní o klíčového klienta ze Švýcarska. „Ale ustáli jsme ji a pevně věřím, že zvládneme i covid. Aktuálně vidíme největší problém ve zdražování a nedostatku materiálu, který zpracováváme. To se ale děje ve všech oborech a musíme se s tím prostě popasovat,“ doplňuje. ✕

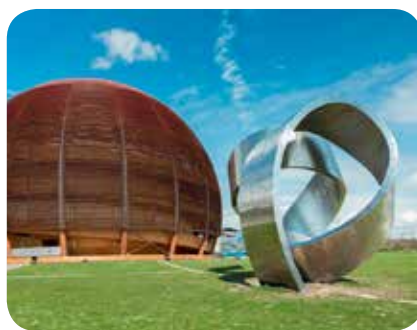
Nábytek Duro Design velmi často kombinuje kov s masivem.

Jakub Procházka

Video: Výrobce konvektomatů roste i v pandemii

Zástupci společnosti Retigo prozradí, jak dokázali i během pandemie rozšiřovat byznys, jak vytvářejí inovace a na co kladou důraz při exportu.

Česká nábytkářská firma uspěla v CERN

Exportní konzultant CzechTrade Jan Špunda přibližuje některé ze specifických výběrových řízení do prestižní vědecké instituce CERN ve Švýcarsku. V jednom z nich uspěla společnost ARBYD s dodávkou nábytku.

Vlogy: CzechTrade pro vás

Na youtube kanálu portálu Business-Info.cz představujeme sérii krátkých aktuálních videopříspěvků ředitelů zahraničních kanceláří CzechTrade ze zemí světa, kde žijí a pracují v zájmu českých firem.

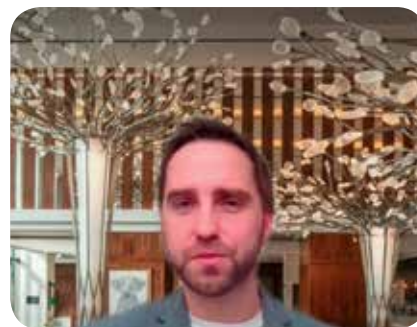
Aplikace E-start pomůže s kurzovým rizikem

Pomoc vývozcům, podnikatelům či obchodníkům při odhadu případné kurzové ztráty u pohledávky nebo závazku v cizí měně. Kalkulačku připravila Jihočeská univerzita spolu s TA ČR a využít ji můžete přímo na portálu BusinessInfo.cz.

Série videí: Brexit a jeho dopady na firmy

Český export a import a změny související s odchodem Velké Británie z Evropské Unie. Speciální série videorozhovorů o reálných dopadech brexitu s podnikateli i zástupci ČR ve Spojeném království.

Video: Digitalizace otevřela Preciose nové možnosti

„Během loňského roku jsme odbavili víc než 350 projektů do čtyřiceti zemí, takže Preciosa stále prosperuje,“ popisuje aktuální situaci Michal Dvořák, regionální ředitel jednoho z předních světových výrobců skla.

Veletrhy v zahraničí se státní podporou

I nadále seznam na letošek plánovaných veletrhů postupně řídne – jak kvůli restrikcím v cestování kvůli koronaviru, tak i pro globální pokles hospodářské aktivity a ekonomickou nejistotu.

Foto: Shutterstock.com

27. - 30. 10. CT

Intercharm Moscow 2021 – NOVUMM

Moskva, Rusko

Jedna z pěti největších výstav kosmetiky na světě je zároveň kulturní událostí pro kosmetický trh v Rusku, SNS a východní Evropě. Spojuje všechny segmenty péče o krásu těla v rámci jedné platformy.

Kontakt: Michaela Dvořáková
michaela.dvorakova@czechtrade.cz
724 863 411

9. - 12. 11. CT

Elmia Subcontractor 2021

Jönköping, Švédsko

Elmia je úzce profilovaný veletrh se zaměřením výhradně na strojírenské subdodávky. Nejvíce poptávané jsou svařované konstrukce, přesně obráběné díly, zpracování plechů, hliníkové odlitky, odlitky z šedé a tvárné litiny, oceli, zápusťkové a volně kované výkovky, lisované a vstřikované plastové díly, nástroje a formy a sestavy z výše uvedených komponentů.

Kontakt: Vladimír Degtar
vladimir.degтар@czechtrade.cz
601 383 459

16. - 19. 11. MPO

Productronica 2021 – NOVUMM KET

Mnichov, Německo

Veletrh představí celý elektronický průmysl od vývoje technologií, aplikací a softwaru

Foto: Shutterstock.com

přes výrobu součástek, poskytování služeb až po trendy hýbající trh. Atraktivnost akce podtrhují živé ukázky inovativních projektů.

Kontakt: Terezie Zegzulková
terezie.zegzulkova@czechtrade.cz
725 962 123

29. 11. - 1. 12. CT

AEROSPACE & DEFENSE MEETING TORINO 2021

Turín, Itálie

Letecký a kosmický průmysl je na Apeninském poloostrově největším výrobním odvětvím v oblasti hightech integrovaných systémů. Itálie je sedmá na světě a čtvrtá v Evropě s obratem přes 6,6 miliardy eur a pracovní silou 33 tisíc zaměstnanců s vysokou úrovní specializace. Kancelář CzechTrade v Miláně má s veletrhem velmi dobrou zkušenost a hodlá navázat na úspěšnou misi z roku 2019.

Kontakt: Levan Bokeria
levan.bokeria@czechtrade.cz
702 259 412

CT

Kvůli epidemi mohou být některé akce změněny. Aktuální informace lze nalézt v kalendáři na webové adrese
www.czechtrade.cz/kalendar-akci

CzechTrade zajistí firmám společnou expozici a podpoří zvýšení zájmu o české vystavovatele ze strany zahraničních obchodních partnerů. Malé a střední firmy mohou na svou prezentaci čerpat finanční podporu v rámci projektu NOVUMM a NOVUMM KET.

MPO

MPO pořádá české oficiální účast na veletrzích v zahraničí – přehled viz

Business
INFO.cz

VÁŠ ZDROJ OVĚŘENÝCH ZPRÁV, NÁVODŮ A RAD

INFORMACE PRO VAŠE PODNIKÁNÍ NA JEDNOM MÍSTĚ

www.businessinfo.cz

Jak začít podnikat?
Jak a kdy platit daně?
Jak expandovat do zahraničí?
Jak se zorientovat v právních předpisech?
Jak dosáhnout na dotace?

Gestorem portálu je Ministerstvo průmyslu a obchodu a jeho realizátorem agentura CzechTrade.

ODBORNÝ MAGAZÍN ČESKÝ EXPORT A PODNIKÁNÍ NOVĚ ONLINE

*Teď už vám vážně nic neunikne.
Každou středu dostane prostor silné téma
z oblasti českého exportu a podnikání.*

www.exportmag.cz

Aktuální téma z prostředí zahraničního obchodu.
Poutavé a obsahově nabitě články, exportní příběhy, analýzy, ale i rozhovory.

- Co hýbe mezinárodním byznysem
- Úspěchy i přešlapy českých exportérů
- Unikátní informace z celého světa
- Pikantní zkušenosti z obchodních jednání
- Články od expertů přímo ze zahraničí

Obsah připravuje agentura CzechTrade a portál pro podnikatele BusinessInfo.cz.
Odborným gestorem projektu je Ministerstvo průmyslu a obchodu.

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

**Business
INFO.cz**
VÁŠ ZDROJ OVĚŘENÝCH ZPRÁV, NÁVODŮ A RAD

CzechTrade

EXPERT NA VÁŠ EXPORT